СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.18, 20.00, 13.42;
Віцебск — 6.06, 19.52, 13.46;
Магілёў — 6.08, 19.49, 13.41;
Гомель — 6.09, 13.41, 13.32;
Гродна — 6.36, 20.17, 13.36;
Брэст — 6.37, 20.12, 13.35.
МЕСЯЦ:
Маладзік 28 жніўня
ІМЯНІНЫ:
Самуіла, Сявіра

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

2 верасня 1992 г. Серада, № 176 (21954)

РОЗГАЛАС

ЦЭНЫ: РЭЗКАГА ЎЗЛЁТУ НЕ ПРАДБАЧЫЦЦА

Жыццё ўжо даўно перастала пастаўляць жыхарам рэспублікі прыемныя сюрпрызы. Павышэнне цэн на энергарэсурсы, іншыя сыравінныя рэсурсы. Павышаюцца закупачныя цэны на збожжавыя, а ў выніку растуць цэны на ўсё. Безумоўна, гэта не можа не дыктаваць ажыятажнага попыту на жыццёва важныя вырабы, асабліва на прадукты харчавання. Але хутчэй за працэс росту цэн, які развіваецца паступова, разнастайна чуткі аб максімальным узлёце з наступнага тыдня кошту і прамысловых, і харчовых тавараў. І зноў жа магазіны гудуць ад чэргаў, халадзільнікі ломяцца ад прадуктаў, людзі валяцца з ног пасля бегатні за прадуктамі. Карціна знаёмая і ўжо набіла аскому.

— Рэзкага павышэння цэн, якое было ў пачатку года, уже не будзе, — запэўнівае чытачоў газеты «Звязда» начальнік эканамічнага аддзела дэпартамента цэн Дзяржэканомпланa Ася Ярхімаўна Мельнік. Пасля ўвядзення новых цэн на хлеб, малако, масла насельніцтва, натуральна, чакае наступнага сюрпрызу з павышэннем. Але на гэтых таварах, калі не зменяцца закупачныя цэны на нафту, газ, збожжа, да канца года цэны павышацца не будуць. Што датычыцца тавараў, якія рэалізуюцца па свабодных цэнах, то значнага павышэння на іх не прадугледжваецца. Хоць некаторыя змяненні, канешне, будуць. Расце мінімальная зарплата, пенсія, павышаецца зарплата на прадпрыемствах — значыцца, цэны таксама будуць расці, але нязначна. Магу запэўніць, што прычын, якія прымушалі б жыхароў Беларусі рабіць вялікія запасы прадуктаў, няма.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

НА АДПАЧЫНАК — У АЎСТРАЛІЮ

Па паведамленню ІТАР—ТАСС на тыдні ў адпачынак у аўстралійскі штат Новы Паўднёвы Уэльс прыбылі 50 дзяцей з раёнаў Беларусі, забруджаных у выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Дзяцей прымае дабрачынная арганізацыя «Місія эўрэйша». Яна аказвае гуманітарную дапамогу шэрагу дзяржаў, уключаючы краіны СНД. Міністр аховы здароўя Аўстраліі Брайан Хау абвясціў, што беларускія дзеці будуць карыстацца любой медыцынскай дапамогай бясплатна ў рамках дзяржаўнай службы «Медзінер», хоць звычайна на іншаземцаў не распаўсюджваюцца льготныя ўмовы лячэння.

ДРУГІ ХЛЕБ ІДЗЕ ЎСЛЕД ЗА ПЕРШЫМ

Па прагнозах спецыялістаў Міністэрства сельскай гаспадаркі і прадуктаў харчавання Рэспублікі Беларусь ураджай бульбы сёлета складзе прыкладна 95—110 цэнтнераў з гектара, што крыху менш, чым у мінулым годзе. Усяго трэба ўбраць 245 тысяч гектараў калгасная і саўгасная бульбы і 520 тысяч гектараў бульбы прыватнага сектара. Значна павышаны закупачныя цэны на позднюю бульбу. Тая, што вывозіцца за межы рэспублікі, каштуе 10 тысяч рублёў за тону, што ідзе на харчовыя патрэбы — 8 тысяч рублёў, а тая, якая паступіць на вытворчасць спірту —7 тысяч рублёў за тону. Восенню на дапамогу калгасам і саўгасам будзе прыцягнута 130 тысяч студэнтаў, рабочых і служачых.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

«БЕЛАРУСЬ ПАЙШЛА НА РАЗ'ЯДНАННЕ, А КАРЭЯ ІМКНЕЦЦА ДА АБ'ЯДНАННЯ»

МАЮЧЫ НА ЎВАЗЕ АДНУ МЭТУ: УВАЙСЦІ Ў ЦЫВІЛІЗАВАНУЮ СУСВЕТНУЮ ІНТЭГРАЦЫЮ

Свайго чарговую сустрэчу з журналістамі кіраўнік парламента пачаў з канстатацыі дасыць кранальных для ўсіх нас факта:

— Гэта было здзіўленне, што існуе Беларусь, што гэта еўрапейская дзяржава, што Віскулі ў нас і каардынацыйны цэнтр СНД — таксама...

Колькі можна здзіўляцца, што мы — ёсць і што мы таксама з рукамі, нагамі і нават галавой. Але, як бачыце, за гэтага часу нас «адкрываюць». Зрэшты, адкрываем і мы.

Станіслаў Станіслававіч і акадэмік Анатоль Міхайлаў, які таксама прысутнічаў на прэс-канферэнцыі, вярнуліся з Сеула, дзе прымалі ўдзел у пасяджэнні Савета палітычных лідэраў дзяржаў па праблемах сучаснага свету. (Галоўнае пытанне, якое разглядалася, — як аб'яднаць Паўднёвую і Паўночную Карэю). Яны выкарысталі паездку, каб абмеркаваць перспектывы супрацоўніцтва двух краін, дамовіцца аб узаемадзеянні парламентаў, юрыдычным аналізе законапраектаў на міжнародным узроўні, супрацоўніцтве і прадстаўніцтвах фірм. А яшчэ на свае вочы ўбачыць «паўднёвакарэйскі феномен». І нечакана для сябе знайшлі нямала падабенства ў гісторыі двух краін. Вайна назаўжды пакінула ў халабрынскіх рыбаках Хангана, эканамічны патэнцыял быў знесены да нуля. Сённяшні ўзлёт, да якога Паўднёвая Карэя прыйшла за кароткі тэрмін, грунтуецца ў асноўным на напружанай працы нацыі. Рабочы дзень афіцыяльна 8 гадзін, але ўсе без выключэння працуюць штодзённа — звыш двух гадзін, за дадатковую аплату. Час ад часу маюць скарочаны дзень у суботу. Стараюцца не хварэць: нявыгадна.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

КАМАНДЗІРОЎКА НА ВАЙНУ

АБХАЗІЯ: КРЫВАВЫ ЖНІВЕНЬ

НАШ КАРЭСПАНДЭНТ ТОЛЬКІ ШТО ВЯРНУЎСЯ З ЗОНЫ КАНФЛІКТУ НА КАЎКАЗЕ

У іх няма і не будзе іншай радзімы, іншай зямлі. Іх мала — усяго сто тысяч. Па мерках Мінска — насельніцтва аднаго не самага вялікага гарадскога раёна. І тым не менш іх немагчыма перамагчы.

Новая гісторыя столькі разоў пераконвала палітыкаў у марнасці, бесперспектыўнасці, злачыннасці ўзброеных метадаў вырашэння міжнацыянальных канфліктаў. Аказваецца, чужы вопыт нікога нічаму не вучыць? І Нагорны Карабах, Прыднястроўе, Паўднёвая Асецiя, Югаславія, — гэта толькі факты чужой гісторыі? Няўжо трэба ўдосталь захлiснуцца ўласнай крывёю, наглядзецца на боль і адчай уласнага народа, каб пераканацца ў гэтым?

У Абхазіі ў гарадах і пасёлішчах на сценах дамоў, на агароджах — заклікі браць у рукі зброю, пастановы Канфедэрацыі горскіх народаў Каўказа з рэкамендацыямі ўчыняць супраць грузінскіх ваенных тэрарыстычныя акты, захопліваць грузін у заложнікі.

Абхазцы чакаюць далейшага прасоўвання войскаў Дзяржсавета ўглыб тэрыторыі рэспублікі. Пасля выступлення па тэлебачанню 25-гадовага камандуючага грузінскімі войскамі ў Абхазіі палкоўніка Георгія Каркарашвілі, які паабяцаў не пашкадаваць жыцця 100 тысяч грузін дзеля таго, каб вынішчыць абхазцаў усіх да аднаго, — сярод мірнага насельніцтва пачалася паніка. Мужчыны імкнуцца эвакуіраваць свае сем'і. Тыя, хто не мае магчымасці выехаць з Абхазіі ў Расію, — падаюцца ў горныя паселішчы, да сваякоў. (Бадай, усе цяперашнія насельнікі абхазскіх гарадоў — учарашнія вяскоўцы).

Тыповы твар вайны: па тбіліскаму тэлебачанню гучаць бясконцыя абвінавачванні ў адрас абхазскіх гвардзейцаў за тэрарызм, марадзёрства, захоп заложнікаў. У лістоўках, газетах, радыёперадачах з Гудауты, — дакладна такія ж абвінавачванні грузінскіх ваенных. Няма сэнсу правяраць гэтыя факты, аддзяляць праўду ад маны. Не сумняваюся, што ўсё гэта мае месца і з аднаго, і з другога боку, — крывавыя злачынствы, захоп заложнікаў, грабежніцтва. Аднак факт тое, што пачалося ўсё з увядзення войскаў Дзяржсавета ў Сухумі.

Успомніце падзеі двухгадовай даўнасці. Савецкія танкі ў Баку, у Вільнюсе. Якой была рэакцыя сусветнай грамадскай думкі на іх з'яўленне там? І якім быў фінал гэтых авантур, пачатых пад зачэпкай навядзення грамадскага парадку? На армію лягла брудная пляма жандарма. Ваенныя пакляліся ніколі больш не ўмешвацца ва ўнутраныя канфлікты. Спробы з дапамогай зброі захаваць імперыю толькі паскорылі яе распад.

Сцэнарый увядзення грузінскіх войскаў у Абхазію — той жа. Адрозніваюцца толькі маштабы. Аднак рэакцыя сусветнага супольніцтва, як і Расіі — намнога больш стрыманая. Адбіваецца высокі міжнародны аўтарытэт Эдуарда Шэварднадзе, як змагара за дэмакратыю, за правы чалавека. Свет не верыць, што нядаўні любімец свабодалюбівага Захаду вырашыў навязаць абхазцам любоў грузін з дапамогай зброі.

Наўрад ці Эдуард Шэварднадзе не прадбачыў вынікі ўвядзення войскаў у Абхазію. Пытанне ў іншым: ці кантралюе ён дзеянні грузінскіх ваенных? На гэту думку міжволі схіляе і самы апошні факт: нягледзячы на дасягнутыя ў Адлеры пагадненні паміж Кетавані і Ардзынба аб спыненні баявых дзеянняў пачынаючы з 31 жніўня, — на ўсход ад Гудауты па-ранейшаму грымяць баі.

...Абхазскія гарады з надыходам цемры вымiраюць. Нервовая напружаная цішыня часам перарываецца аўтаматнымі чэргамі або ружэйнымі стрэламі. Што там, — узброены напад на пост? Высадзіўся дэсант? А можа, проста не вытрымалі нервы ў вартавога?

Грузінскія газеты пішуць пра «абхазскія бандыцкія фарміраванні», абхазскія — пра «выпушчаных з турмаў злачынцаў, якіх узяў пад сваё крыло Кетавані». І адно, і другое сцвярджэнні — з яўнай нацяжкай. І з боку Грузіі, і з боку Абхазіі дзейнічаюць рэгулярныя армейскія фарміраванні з параўнальна жорсткай дысцыплінай. Іншая справа, што ўзбраенне абхазцаў не ідзе ні ў якое параўнанне з грузінскім, — грузіны спаўна нацыяналізавалі спадчыну былой Савецкай Арміі. У абхазцаў жа я не бачыў не тое што танкаў і верталётаў, — нават артылерыі. Часцей можна ўбачыць гвардзейца з ружжом ледзь не часоў Шаміля, чым з аўтаматам. Але ўжо рухаюцца караваны з поўначы, праз каўказскі хрыбет, ужо ёсць першыя трафеі, захопленыя ў баях ля Гудауты і Гагры. Зброя распаўзаецца па Абхазіі. І яна не будзе маўчаць.

Хто выйграе ад гэтай вайны? Палітычныя дзеячы, якія мараць набраць ачкі напярэдадні блізкіх парламенцкіх выбараў у Тбілісі? А як жа народы?

Жыццёвы ўзровень у Грузіі, якая прывыкла да параўнальна заможнага жыцця — імкліва падае. Паспрабуйце пражыць на зарплату ў адну-дзве тысячы рублёў, калі цэны на харчаванне там не ніжэй, чым у Беларусі. А кожны дзень вайны — гэта лішні ўдар па кішэні падаткаплацельшчыка.

Бессэнсоўная вайна, у якой не будзе пераможцаў, скончыцца тым жа, чым канчаліся канфлікты ў Асецii і Прыднястроўі. Стаміўшыся ад акопаў і крыві, палітыкі сядуць за стол перагавораў, каб, прыйсці да высновы, што ваявалі дарэмна. Пытанне ў тым, ці хутка ўдасца іх за гэты стол усадзіць.

Валянцін ЖДАНКА,
спецыяльны карэспандэнт «Звязды».

Піцунда-Гудаута. Абхазія.

Вячаслаў КЕБІЧ:

«УРАД НЕ ПАКІНЕ СПОРТ І СПАРТСМЕНАЎ У ЦЯЖКІ ЧАС»

За некалькі мінут да прыёму, які наладзіў Савет Міністраў рэспублікі ў гонар беларускіх атлетаў-алімпійцаў, разгаварыліся са славутым нашым штангістам Леанідам Тараненкам, якога вызначае зайздроснае спартыўнае даўгалецце. Між іншым, я спытаў у Леаніда: колькі ён мяркуе яшчэ выступаць у вялікім спорце? І пачуў адказ у духу часу шматпакутнага пераходу да рынку:

— Сіл і здароўя хапае, а вось ці буду далей працягваць інтэнсіўныя трэніроўкі, усё залежыць ад фінансавання спорту. Зараз для мяне гэта галоўнае пытанне. Ды і не толькі для мяне, — сказаў Тараненка і абвёў вачамі кампанію дужых падцягнутых хлопцаў і стройных дзяўчат, якія «ўзялі ў кальцо» Старшыню Саўміна і таксама задавалі пытанні, падказаныя сённяшнім жыццём.

Відаць, гэта «размінка» перад прыёмам прымусіла Вячаслава Кебіча адмовіцца ад загадзя падрыхтаванай памочнікамі віншавальнай прамовы. У чым ён крыху абяцаў прэм'ер, спынюся на ключавых палажэннях. Урад будзе абавязкова падтрымліваць развіццё спорту, нягледзячы на ўсе цяжкасці. Гэтак жа рашуча і адназначна настроены ўсе старшыні абласных Саветаў. Будзе фінансавацца будаўніцтва спартыўных арэн, комплексаў і г.д. Але не ўсё патрэбнае абсталяванне набудзеш за рублі ці за нашых «зайцоў» і «вавёрак», многае—толькі за валюту. З ёю ж, як вядома, надзвычай складана ў рэспубліцы, але ўрад паспрабуе вырашыць і гэту складанейшую праблему. «Урад з вамі», — запэўніў Кебіч.

На добры ўспамін і для матэрыяльнай падтрымкі беларускіх герояў Алімпіяды ў Барселоне прэм'ер уручыў кніжкі Ашчаднага банка з пэўнымі грашовымі сумамі.

Не абышлося і без сюрпрызаў. Пасля таго, як была ўручана апошняя кніжка і паціснута апошняя рука, Вячаслаў Кебіч зрабіў наступную заяву. У сувязі з абрабаваннем кватэры алімпійскага чэмпіёна Віталя Шчэрбы і каб кампенсаваць страты славутаму спартсмену, урад мае намер падарыць яму легкавы замежны аўтамабіль. Такі вось прыемны сюрпрыз для Шчэрбы.

НА ЗДЫМКУ: віншаванне прымае алімпійскі чэмпіён Аляксандр КУРЛОВІЧ.

Фота Уладзіміра МЯЖЭВІЧА. (БЕЛІНФАРМ).

пазней і прызнаўся прысутным.

Гучных і прыгожых слоў прэм'ер у сваім экспромце, пазбягаў, хоць здолеў знайсці патрэбную, сугучную ўрачыстай атмасферы моманту інтанацыю. Можа таму яго прамову не раз перапынялі, як мне здалося, не дзяжурныя, а шчырыя апладысменты.

Вядома, чэмпіёнам і прызёрам было прыемна чуць кампліменты, але, мяркуючы па іх рэакцыі, яны чакалі іншага. І дачакаліся. Твары спартсменаў літаральна пасвятлелі, калі Вячаслаў Францавіч абвясціў аб урадавай падтрымцы спорту ў Беларусі. Не буду падрабязна пераказваць усё тое, што

Спартсмены таксама за словам у кішэнь не лезлі. Але хочацца працытаваць Леаніда Тараненку. Ён, нібы крэйсер, асцярожна рассунуў магутнымі плячамі натоўп людзей, прабраўся да Кебіча і заявіў народу, што, на яго думку, гэта сустрэча, пачутае тут, пераўзышлі ўсе яго чаканні.

...Я зноў спытаў у Тараненкі наконт планаў на будучыню. «Абавязкова буду трэніравацца», — адказаў ён.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

«Звязда» пакуль што лідэр

Па стану на 1 верасня ў Лельчыцкім раённым вузле сувязі на «Звязду» падпісалася роўна ўдвая больш, чым на адпаведны перыяд мінулага года.

— Ці чакалі вы такога? — спыталі мы ў начальніка аддзела падпіскі Н. Сельвіч.

— Шчыра кажучы, так. І ведаеце, чаму? У апошні час, як нам здаецца, газета, прабачце за трафарэтныя словы, стала намнога цікавейшая. Прыемна, што рэдакцыя ўзяла курс на публікацыю матэрыялаў, якія патрэбны людзям і выклікаюць у чытачоў цікавасць. Па-другое, не апошнюю ролю адыгрывае падпісная цана. Яна значна ніжэйшая, чым на многія іншыя беларускія выданні.

Наталля Сельвіч паведаміла таксама, што ў калектывах прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў актыўную прапаганду «Звязды» вядуць грамадскія распаўсюджвальнікі друку.

Зазірнуўшы ў падпісны ліст, начальнік аддзела падпіскі Жлобінскага вузла сувязі Ніна Ражкова назвала такія лічбы: 176 супраць 47. Столькі экземпляраў «Звязды» выпісана адпаведна па стану на 1 верасня сёлета і летась.

Нашу размову аб падпісцы падсумавала начальнік службы паштовай сувязі і распаўсюджвання друку абласнога вытворча-тэхнічнага ўпраўлення сувязі Людміла Вінаградава.

— Вядома, канчатковыя вывады рабіць яшчэ рана, — сказала яна. — У людзей ёсць час падумаць, на чым спыніць свой выбар. Але нас радуе, што на сённяшні дзень самы вялікі працэнт падпіскі сярод усіх перыядычных выданняў менавіта ў «Звязды».

Дарэчы, паштальён паштовага аддзялення «Забалоцце» Міёрскага раёна Віцебскай вобласці Зоя Гіржла паведаміла ў рэдакцыю, што сёлета яны распаўсюджваюць толькі тры экземпляры «Звязды», а на будучы год на газету ўжо падпісалася 27 чалавек.

РАДЫЁ ФАКТ

Цікавую інфармацыю прадставілі праграме ў Беларускім камітэце абароны міру ў Сусветны дзень міру. Тэрыторыя Беларусі літаральна нашпігавана войскамі, зброяй, тэхнікай, і цяжка разабрацца, дзе «свае», а дзе «чужыя». Пастаянна мяняецца колькасць арміі Рэспублікі Беларусь — увесь час павялічваецца. Узнікае пытанне, супраць каго збіраемся ваяваць, хто наш вораг і хто пераможа ў гэтай вайне? А як тады з прадэклараваным нейтралітэтам?

***

З просьбай неадкладна прыняць Закон Беларусі «Аб нетрах» звярнуўся да Старшыні Вярхоўнага Савета Станіслава Шушкевіча незалежны прафсаюз гарнякоў Беларусі. Прапануецца ўважліва вывучыць альтэрнатыўны праект расійскага Закона аб нетрах.

***

Упершыню ў Беларусі ў Гомелі адкрылася беларуска-амерыканская школа. Тэрмін навучання — 12 гадоў. Адукацыю вучні будуць атрымліваць звычайную, але пасля заканчэння школы дзеці будуць мець звычайны атэстат і амерыканскі сертыфікат, які дасць магчымасць паступаць у амерыканскія ВНУ. Ну, а калі школа закончана на «выдатна», тады вучань атрымлівае сертыфікат міжнароднага значэння. З ім ён можа паступаць у любую вышэйшую навучальную ўстанову Заходняй Еўропы. Практычна ўсе прадметы будуць выкладацца на англійскай мове. А ў перспектыве з 4—5 класаў вучні будуць вывучаць японскую, французскую, італьянскую мовы. Навучанне — платнае, 1.500 рублёў у месяц.

***

Хутка ў Мінск прыйдзе вялікі баскетбол. Як сказаў нашаму карэспандэнту галоўны трэнер мінскага РТІ Аляксандр Барысаў, каманда будзе ўдзельнічаць у розыгрышы міжнароднай прафесіянальнай баскетбольнай лігі. Мы ўбачым усе мацнейшыя каманды Прыбалтыкі, Расіі і Украіны. І яшчэ. Падпісана пагадненне з глабальнай амерыканскай лігай, у якую ўваходзяць і шэсць мацнейшых заходнееўрапейскіх клубаў. Такім чынам, у Мінск прыедуць зоркі замежнага баскетбола.

ДА ВЕДАМА ТЫХ, ХТО ПРАВОДЗІЦЬ У РЭСПУБЛІЦЫ ПАДПІСКУ НА «ЗВЯЗДУ»!

З мэтай данесці роднае слова да як мага большай колькасці жыхароў рэспублікі рэдакцыяй газеты прынята рашэнне аб прэміраванні паштальёнаў і работнікаў «Саюздруку», якія будуць сёлета весці падпіску на «Звязду». Памер прэміі — 5 працэнтаў ад агульнага кошту прынятай падпіскі. Выплату па выніках падпіскі будуць праводзіць арганізацыі, у якіх працуюць распаўсюджвальнікі друку. Туды паступяць адпаведныя сродкі.

Спадзяёмся, што наш крок будзе з разуменнем успрыняты ўсімі, каму дарагое нацыянальнае адраджэнне.

Рэдакцыя.

Ф. СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету **63850** (індэкс выдання)

«ЗВЯЗДА» Колькасць камплектаў

на 1993 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды (паштовы індэкс) (адрас)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

ПВ | месца | літар

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА на газету **63850** (індэкс выдання)

«ЗВЯЗДА»

Кошт	падпіскі	___руб.___кап.	Колькасць камплектаў	
	пераадрасоўкі	___руб.___кап.		

на 1993 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды (паштовы індэкс) (адрас)

Каму (прозвішча, ініцыялы)

Давяраць лепш уласным вачам

Колькі я сябе памятаю — нашым начальнікам заўсёды было вельмі цяжка. Работа ў іх была нервовая і няўдзячная: абстаноўка пастаянна складаная, пытанні трэба вырашаць звычайна адказныя, а адзіная прывілея — быць у авангардзе грамадства. Ды яшчэ перашкаджае працаваць (барані Божа — не народ. Інтарэсамі народа яны клянуцца на кожным кроку) насельніцтва, бязглуздае і па-абывацельску настроенае.

Так было заўсёды і зараз мала што змянілася, хіба толькі яшчэ цяжэй начальнікам стала. Бо—крызіс, дэстабілізацыя, інфляцыя і іншыя падобныя навацыі. Карацей — жах. Ворагу не пажадаем быць сёння начальнікам.

Але, калі раптам пачаць давяраць уласным вачам больш, чым начальніцкім стогнам, атрымаецца відавочная нестыкоўка. І «цяжкае» жыццё ўжо не выкліча спачуванняў — варта толькі зірнуць навокал.

Чые катэджы і дачы растуць казачнымі тэмпамі і нагадваюць памерамі палацы піянераў і школьнікаў? Канешне, не інжынераў і настаўнікаў. Хто паспяхова забяспечыў дзяцей кватэрамі і аўтамабілямі па «дзяржаўных» цэнах? Вядома ж, не кваліфікаваныя рабочыя. І па-ранейшаму стаяць у чэргах усё тыя ж. Калі ўдумацца — дык нашым начальнікам самых розных рангаў і званняў сёння кіраваць найбольш салодка і прыемна. Яны «завальваюць» любыя планы і праграмы, а ўсе ўласныя праколы ўпэўнена і бессаромна спісваюць на спадчыну таталітарнай камуністычнай эканомікі. І гэта нягледзячы на тое, што большасць кіраўніцкіх крэслаў, як і ў «клятыя» часы, сагравают тыя самыя кіраўніцкія азадкі (калі, вядома, іх уладальнікі не пайшлі на павышэнне).

Усімі сіламі захоўваючы сацыялістычны манапалізм у амаль некранутым стане, яны распараджаюцца камерцыйнымі (нібыта) структурамі, аказваюць ім «пасрэдніцкія» шчодра аплачваемыя паслугі, уваходзяць у іх праўленні і дырэктараты. Закона аб дзяржаўнай службе, які рэгламентаваў бы дзейнасць «слуг народа», чакаць, напэўна, давядзецца яшчэ доўга.

І яны нічога не баяцца. Страта партбілета, якая ставіла крыж на далейшым жыцці, як мера пакарання адышла ў мінулае. Засталося што? Вымовы. Ну, гэта—калі ласка — лаянка, як кажуць, на каўняры не навісае. Проста па-чалавечы цікава, што адчувае чыноўнік, які за нахабнае парушэнне ім жа распрацаваных інструкцый, падман і здзек з людзей атрымлівае вымову? Наўрад ці глыбокую крыўду.

Адзінае, што іх здольна яшчэ напалохаць, гэта раптам патрапіць на газетную паласу. Гэта непрыемна: вышэйстаячае начальства галоснасці ў такіх справах не любіць і падобных «праколаў» не даруе. Гэта непрыгожа: сотні тысяч людзей, сярод якіх, вядома, родзічы, сябры і суседзі, аднойчы раніцай даведваюцца, што ты не спрытны хлопец, які «ўмее жыць», а проста махляр. Хоць і не навіна, але па самалюбству б'е. Колькі разоў ад толькі што самаўпэўненых «гаспадароў жыцця» даводзілася чуць прыніжанае, часам нават са слязьмі: што хочаце рабіце, начальству далажыце, толькі не пішыце!

Менавіта таму мы і будзем пісаць. І пра гандаль, і пра прыватызацыю, і пра службы быту, і пра камерцыю, і пра прывілеі, і пра многае іншае. І пра добрае, і пра дрэннае—аб'ектыўна. Як нехта некалі вельмі трапна сказаў: краіна павінна ведаць сваіх герояў.

Аляксандр БЯРСУДСКІ,
загадчык аддзела сацыяльных праблем.

Сёння пад гэтай рубрыкай мы публікуем артыкул дацэнта кафедры паліталогіі, сацыялогіі і права Брэсцкага педінстытута, старшыні савета дэмакратычных і грамадска-культурных аб'яднанняў Брэста Івана КАТЛЯРА.

Даўно заўважана: у нас вельмі нізкі ўзровень палітычнай культуры, ад гэтага церпіць усё грамадства. Вядома ж, не з усімі меркаваннямі І. Катляра можна пагадзіцца, у многім яны спрэчныя, але важна тое, што аўтар аргументавана, канкрэтна даказвае сваю пазіцыю.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

МІФЫ І РЭАЛІІ НАШАГА ЖЫЦЦЯ

Мы знаходзімся ў цёмным тунелі, а наперадзе святла яшчэ не відаць. Становішча ў Рэспубліцы Беларусь, як і ў іншых краінах СНД, працягвае пагаршацца. У выніку так званай «лібералізацыі» цэн на працягу бягучага года адбылося рэзкае пагаршэнне становішча народа. Ускладнілася дыферэнцыяцыя грамадства: на адным полюсе — тысячы багатых, на другім — дзесяткі і сотні тысяч бедных і амаль жабракоў. Невыносным стала жыццё для пенсіянераў, інвалідаў, шматдзетных сем'яў. У выніку ўзрастае незадаволенасць народа, супярэчнасць паміж ім і ўладай з'яўляецца галоўнай супярэчнасцю ўнутранага жыцця Рэспублікі Беларусь.

Дзе ж выйсце? Што неабходна зрабіць, каб спыніць далейшае спаўзанне грамадства ў бездань? Як палепшыць становішча простага чалавека? На гэтыя і іншыя пытанні шукаюць і прапануюць адказы палітычныя дзеячы, цэлыя партыі і рухі, вучоныя, дэпутаты розных узроўняў. Паспрабуем і мы.

Перакананы, што пытанне перш за ўсё ва ўладзе. Патрэбна сапраўды народная ўлада, улада, якая думала б і абараняла народ. А пакуль па-ранейшаму — на месцах і ў цэнтры — улада ў асноўным у руках старой наменклатуры. З той толькі розніцай, што на першае месца вылучылася замест партыйнай дзяржаўная частка, да якой далучыліся людзі бізнесу. За апошнія год-два адбылося аб'яднанне савецкай, гаспадарчай наменклатуры, дзялкоў ценявой эканомікі і большасці прадпрымальнікаў. Прычым у гэтым працэсе актыўную ролю адыгралі якраз дзяржаўныя асобы. Напрыклад, 17 студзеня г. г. выканком Брэсцкага гарадскога Савета народных дэпутатаў прыняў рашэнне аб стварэнні і рэгістрацыі гарадскога камерцыйнага цэнтра. Гэтым жа рашэннем дзяржаўная структура (аддзел сацыяльна-эканамічнага развіцця) была пераўтворана ў камерцыйную, а яе дырэктарам зацверджаны намеснік старшыні гарадскога Савета.

Адбылася ўспышка карупцыі, сталі масавымі злоўжыванні службовым становішчам. Факты сведчаць, што сённяшняя кіруючая сіла больш амаральная, чым былая партакратыя.

Вось чаму неабходны перавыбары ўсіх улад, як мясцовай, так і цэнтральнай. Магчыма, у першую чаргу мясцовай, потым цэнтральнай. Тым больш, што заканадаўчая ўлада сфарміравалася, калі грамадствам кіравала КПСС — КПБ. Што датычыць цяперашняга Вярхоўнага Савета, то ён многа зрабіў для станаўлення дзяржаўнасці Беларусі. Яго старшыня С. Шушкевіч як палітычны дзеяч карыстаецца вялікім аўтарытэтам. Асабіста я падзяляю многія яго погляды. Але нельга не бачыць і іншага. Наш парламент аказаўся не здольным змяніць сістэму і сутнасць улады, спыніць спаўзанне грамадства ў бездань.

Але выбары патрэбны не дзеля чых-небудзь амбіцый, яны будуць апраўданы толькі тады, калі дапамогуць спыніць спаўзанне грамадства ў бездань, наладзіць працэс хоць і марудна, але паступовага пераадолення крызісу.

Трэба ясна ўсвядоміць, што цяпер выхаду з крызісу замінае дзяржаўны апарат. Але, як ні парадаксальна, пераўтварэнні амаль не закранулі самога апарату кіраўніцтва. Перакананы, што трэба скараціць колькасць міністэрстваў і ведамстваў, а таксама дзяржаўнага апарату, які з'яўляецца фактарам тармажэння. У Беларусі можна пайсці на скарачэнне колькасці маленькіх сельскіх раёнаў. Скажам, на Брэсцкай вобласці такіх, як Ганцавіцкі, Жабінкаўскі, Маларыцкі і іншыя. Ды на мой погляд, можна абысціся і без абласнога дзялення.

Сёння, у мэтах паляпшэння сітуацыі ў Беларусі, як ніколі, патрэбны новыя ідэі, бо старыя, модныя яшчэ ўчора, у многім збанкрутаваліся. І перш за ўсё неабходна зразумець, што ў аснове рэзкага пагаршэння становішча, асабліва ў сацыяльна-эканамічнай галіне, знаходзіцца не толькі спадчына ад перыяду кіравання КПСС—КПБ. Нашу эканоміку, усё грамадства спрабуюць насільна ўцягнуць у капіталізм. А можа, не варта вяртацца туды? Тым больш, што сучасны капіталізм якасна адрозніваецца ад таго, да чаго мы ідзём.

Не менш важна і тое, каб новыя ідэі не ажыццяўляліся неабальшавіцкімі метадамі, г. зн. націскам на народ, шляхам ігнаравання яго грамадскай думкі. У такой сітуацыі надзвычай важным з'яўляецца вызваленне ад шэрагу міфаў нашага часу, г. зн. перыяду фарміравання рынкавых адносін.

МІФ ПЕРШЫ: рынак нас выратуе. Пераход нашага грамадства да рынку ў тым выглядзе, у якім ён ажыццяўляецца, не можа быць эфектыўным. Нармальны рух да рынку мае на ўвазе, як мінімум, тры паслядоўныя стадыі. На першай — выпрацоўка на ўсіх узроўнях сістэмы сацыяльнай абароны; на другой — прыватызацыя, на трэцяй — лібералізацыя цэн. У нас усё гэта страшна скажона. Наш народ, грамадства пад гіпнозам. Нават дзеці, і тыя лічаць, што яны стануць бізнесменамі. Але вось пытанне: а хто застанецца людзьмі наёмнай працы? Ды і ці будзе ён, гэты рынак?

МІФ ДРУГІ: нас выратуе прыватызацыя. Вядома, яна патрэбна, патрэбны для нармальнага грамадства ўласнік, і ўсё ж гэта не панацэя, тым больш, многае залежыць ад таго, як яе праводзіць. Значныя сродкі вытворчасці павінны застацца ў руках дзяржавы. Вынікі «прыхватызацыі» павінны быць адменены. Прыватызацыю неабходна праводзіць з улікам наступных умоў: галосна, з аб'яўленнем у друку таго ці іншага аб'екта, са згоды калектыву і прад'яўлення пакупнікам дэкларацыі аб даходах, у тым ліку і па прыватызаваных раней. Першачарговае права на прыватызацыю павінна быць за фізічнымі і юрыдычнымі асобамі Рэспублікі Беларусь. Кожны грамадзянін РБ павінен быць надзелены прыватызацыйнай квотай.

МІФ ТРЭЦІ: цяжка, але іншага шляху няма. З гэтым тэзісам ніяк нельга пагадзіцца. Атрымліваецца: адбылося грубае, шматразовае павышэнне цэн, і дзяржава як быццам ні пры чым; навідавоку безмежнасць для вышэйшых слаёў і бюракратыі і дзялкоў ценявой эканомікі, а кажуць, іншага нельга. Можна. Дзяржава павінна кантраляваць усе працэсы, у тым ліку і цэнаўтварэнне.

МІФ ЧАЦВЁРТЫ: маўляў, давайце рабіць так, як у іншых краінах, і мы пабудуем такое ж грамадства (пры гэтым называюцца Германія, Турцыя, Паўднёвая Карэя і іншыя). Але пры гэтым забываецца галоўнае: мы жылі на працягу 75 гадоў ва ўмовах адмаўлення прыватнай уласнасці, у нас стан грамадства зусім іншы. У нас не так, як у іх. Як жа быць? Трэба браць усё добрае, што ёсць у Германіі, ЗША, Турцыі, іншых краінах. І ў той жа час шукаць уласныя шляхі развіцця, апіраючыся перш за ўсё на ўласныя сілы, захоўваючы тое станоўчае, што набыта грамадствам за апошнія дзесяцігоддзі. Сумесна з іншымі краінамі СНД мы ўвайшлі ў крызіс, сумесна трэба і выходзіць.

І апошняе. Выхад грамадства з бездані ў многім залежыць і ад паводзін народа. Усім жадаючым перамен час зразумець, што немагчымы перамены ў грамадстве, калі людзі ў большасці сваёй абыякавыя не толькі адзін да аднаго, але і да палітычных працэсаў. Час навучыцца разбірацца, што сабой уяўляе тая ці іншая партыя, той ці іншы палітычны рух, іх лідэры. Інакш па чарговых выбарах да ўлады прыйдуць яшчэ большыя «сябры народа», чым два гады таму назад.

Іван КАТЛЯР, дацэнт.

г. Брэст.

НАШ «НОУ-ХАУ»

Што ні кажыце, а кааператыў у акадэмічным інстытуце — справа мулкая. І калі за тры гады існавання абышлося без узаемных прэтэнзій (хоць бы не сурочыць), то гэта выклікае павагу да абодвух бакоў.

Канешне, згоду на стварэнне камерцыйнай структуры ў рамках адной з найбольш буйных лабараторый дырэкцыя Інстытута праблем надзейнасці машын Акадэміі навук давала не з лёгкім сэрцам. Але сёння ацэнім яе абачлівасць. Грошай у інстытута, як і ва ўсёй акадэміі, не хапае не толькі на вялікую навуку, але і на заработную плату. І любую магчымасць хоць нейкага прыработку трэба толькі вітаць.

Методыка выратавання тапельцаў, прапанаваная самімі тапельцамі

— Дарэчы, Валерый Танхумавіч, — пытаюся ў намесніка старшыні кааператыва з няхітрай назвай «Надзейнасць машын» Сахновіча, — а якія яны, прыработкі?

— На жалезе не вельмі разбагацееш. Прыкладна яшчэ адзін аклад.

Аклад у Сахновіча, — а ён загадчык лабараторыі, — недзе чатыры тысячы рублёў. У яго спецыялістаў — у каго тры, у каго дзве. Так што лічыце самі. Амерыканскіх заробкаў тут сапраўды няма. І ўсё ж касцяк лабараторыі ўдалося захаваць.

— Дазвольце мне яшчэ адно далікатнае пытанне. А ці не атрымліваецца, што кааператыў гандлюе плёнам працы ўсяго інстытута?

— Абсталяванне, якое мы прапануем для ўкаранення нашым заказчыкам, — гэта перш за ўсё плён працы лабараторыі. Крамолы няма. Тым больш, што «прадаём» мы, галоўным чынам, свой вольны час, уласныя рукі і галаву, дапамагаючы прадпрыемствам арганізоўваць новыя для іх участкі, лініі, службы. А гэта не толькі і не столькі абсталяванне.

Цяпер, калі «разведка боем» праведзена, можна расказаць пра ўсё больш падрабязна. Кааператыў займаецца, па сутнасці, «пажарнай» справай. Сёння ні ў кога няма грошай ні на новае абсталяванне, ні на запасныя часткі, цэны на якія скокнулі ў 30—40 разоў. Выйсце адно — рамонт. А яго вельмі часта можна зрабіць толькі шляхам нанясення металічнага ці палімернага пакрыцця. Усяго два канкрэтныя прыклады.

Зараз у рэспубліцы прастойвае шмат знакамітых «Ікарусаў»—знасіліся каленвалы рухавікоў. Новы «валок» каштуе паўтары тысячы долараў. Дзе іх возьмеш? Кааператыў прапануе тэхналогію і абсталяванне пад яе, якія дазваляюць весці аднаўленне валоў ва ўмовах аўтагаспадаркі, што абыдзецца ў дзесяць разоў танней. Эфектыўна?

У бабруйскім аб'яднанні «Беларусьгуматэхніка» ўзніклі складанасці з металагумай. Каб дабіцца трывалага злучэння металічных і гумавых дэталей, тут вымушаны былі ў гальванічнай ванне доўга і карпатліва наносіць на метал слой медзі, з якой адной гума і ўступае ў трывалы кантакт. Мінчане прапанавалі рабіць гэта хутчэй, больш якасна і экалагічна чысцей—шляхам напылення. Справа пайшла, і дзелавыя сувязі на гэтым не перапыніліся. На стале ў Сахновіча ляжыць пісьмо ў адрас Дзяржкамітэта па прамысловасці і міжгаліновых вытворчасцях (з камітэта яго перадалі сюды), у якім бабруйчане выказваюць гатоўнасць і надалей удзельнічаць у ажыццяўленні рэспубліканскай праграмы «Машынабудаванне». Так што кааператыў працуе і на дзяржаўныя інтарэсы.

Прыведзеныя прыклады важныя для разумення спецыфікі аказваемых паслуг, але яны, бадай, не зусім характэрныя. Сахновіч і яго калегі лічаць галоўным не тое, што яны дапамаглі Мінскаму заводу радыё- і тэлевізійных футляраў адрамантаваць прэсавае абсталяванне, аўтазаводу — калодкі вялікагрузных цягачоў ці прадалі спажыўцам некалькі тэрмараспыляльных комплексаў «ТЭРКА». Усе «вузкія месцы» сіламі 11 чалавек не закрыеш. Перспектыўным яны лічаць менавіта арганізацыю на буйных прадпрыемствах спецыялізаваных участкаў газатэрмічнага напылення. Дапамагаюць такія ўчасткі ствараць, укамплектоўваць абсталяваннем, якое робяць самі ці заказваюць «за светам», бо там дзешавей. Вучаць спецыялістаў. У выніку шматгадовых навуковых даследаванняў і практычнай дзейнасці набыты сапраўды ўнікальны вопыт нанясення зносастойкіх, антыфрыкацыйных, каразійна- і гарачаўстойлівых пакрыццяў (а яшчэ — дэкаратыўных). Створаны ўласны банк тэхналогій. Дзяліцца ёсць чым.

Спажыўцам такая пазіцыя падабаецца. Мо таму геаграфія камандзіровак — уся СНД. Горш тое, што апошнім часам заключаныя дагаворы нярэдка не падмацоўваюцца адной прасценькай аперацыяй — пералічваннем грошай кааператыву. Што ж, усім цяжка.

СНД — гэта добра. А як у Беларусі? Спецыялізаваныя ўчасткі няблага працуюць на рысорным заводзе, у оптыка-механічным аб'яднанні, на заводзе імя Арджанікідзе — пералік атрымаецца вялікі. І вялікая нагрузка на маленькі калектыў, бо даводзіцца ажыццяўляць і аўтарскі нагляд — такія ўмовы дагавору. І праводзіць штогадовыя школы. Бо навука не стаіць на месцы, вытворчасць — таксама. Зрабіўшыся аднойчы заказчыкам інжынерна-творчага калектыву, вы аўтаматычна атрымліваеце права на яго будучыя распрацоўкі. А гэта ўжо сервіс.

Пытаюся ў Сахновіча, дзе ён адчувае сябе вальней у гаспадарчай дзейнасці: як загадчык лабараторыі — у інстытуце, ці ў кааператыве. Адказвае:

— Усё ж у кааператыве. Мы маем магчымасць аператыўна стварыць часовы творчы калектыў з любых спецыялістаў для выканання дагавора і заплаціць ім палову заробленых грошай. (У інстытуце атрымліваецца недзе 15—20 працэнтаў). Узяць у часовую арэнду абсталяванне на заводзе. Заказаць вузлы да «ТЭРКА» аж у Калінінградзе і разлічыцца з іх малым прадпрыемствам без залішніх фармальнасцей. У нас амаль няма накладных расходаў, у інстытуце яны — 100 працэнтаў. Значыць, можам зрабіць тое ж за меншую цану. Яно б можна было жыць, каб не заядалі падаткі...

— А насельніцтву вы можаце аказваць паслугі?

— Калі ласка. Аўтааматары часцяком сустракаюцца з неабходнасцю напылення металу. Можам пескаструменіць дыскі колаў, бо многія ездзяць на ржавых. Мы ўжо маральна гатовы пачаць рамонт асноўных вузлоў рухавіка. Так што і тут перспектывы ёсць.

Лабараторыя, якую ўзначальвае Сахновіч, у першым паўгоддзі выканала самы вялікі ў інстытуце аб'ём гаспадарча-дагаворных работ. Дык мо хай і працуе той кааператыў, калі нікому не замінае. Хай ездзяць хлопцы за свой кошт па краіне ў пошуках заказаў. Хай сядзяць па вечарах і мудруюць над новымі пісталетамі-распыляльнікамі, дапамагаючы некаму вырашаць яго праблему. А заадно вырашаючы і ўласную: як уцалець. Тым больш, што плацяць яны нейкія грошы і інстытуту—за арэнду памяшканняў, абсталявання. Адлічваюць працэнт ад выкананых дагавораў.

Не можа быць, прыйдзе час, калі навукоўца пракорміць навука. Трэба перачакаць. Толькі — не склаўшы рукі.

І апошняя навіна. Даведаўся пра яе ад Сахновіча па тэлефоне. Інстытут пераходзіць на няпоўны рабочы дзень. Дык мо самы час ствараць новы кааператыў?

Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ,
аглядальнік «Звязды».

«ІНДУЛЬГЕНЦЫЯ» АД ПРЭЗІДЭНТА

З 1 кастрычніка 1992 года ўсе грамадзяне Расіі пачнуць атрымліваць прыватызацыйныя чэкі першага, 1992 года, выпуску намінальным коштам 10 тысяч рублёў. Кожны грамадзянін абавязаны папярэдне ўплаціць у Ашчадным банку ў якасці камісійнага збору 25 рублёў, пасля чаго, атрымаўшы на рукі чэк, можа выкарыстаць яго па свайму меркаванню.

Атрымаюць чэкі ваенныя, незалежна ад месца праходжання службы, дзетдомаўцы, бежанцы, а таксама бомжы, зэкі, псіхічна хворыя. Дзеянне чэкаў вызначана да 31 снежня 1993 года.

Маскоўскія жэкі заліхаманіла: пачалася шматступеньчатая працэдура складання на месцах спісаў, да якіх прыкладаюць руку не толькі адміністрацыя па месцы пражывання грамадзян, але і цэлы сонм зацікаўленых устаноў.

Цяперашнюю сітуацыю масквічы параўноўваюць з эпохай Сярэдневякоўя, калі царква выдавала індульгенцыі. Цяпер жа дзяржава спрабуе выкупіць свае грахі перад грамадзянамі прэзідэнцкай «індульгенцыяй».

Ірына АНДРУХОВІЧ.
(БЕЛІНФАРМ).

Масква.

ЦЯЖКАЯ ТЭМА

Беражыце калыханку маці. Яна патрэбна не толькі ў маленстве

Яны пакінулі мой кабінет, назаўсёды пераканаўшыся бачыць адно ў адным ворага. Сын і бацька. Наконт дамоўленасці паміж імі з самага пачатку ілюзій не было.

Зараз цяжка аддаць некаму з іх перавагу, выслухаўшы ўсе прэтэнзіі, якія сутыкнулі іх вакол немагчымасці існаваць побач. Тая страта, якую кожны з іх, відаць, не зусім усвядоміў, развяла іх па розныя бакі бездані.

Ні бацька, ні сын не разумеюць, што з бездданню нельга гуляць у хованкі. Аднойчы такая гульня назаўсёды праглынула самага дарагога для іх чалавека — у выніку звычайнага скандалу, якія бываюць у кожнай сям'і, загінула маці. Суд прызнаў бацьку невінаватым, экспертыза пацвердзіла, што забойства адбылося ў непрытомным стане апошняга.

Мінуў год пасля суда. Пасля доўгага лячэння ў Навінках Аляксей Ільіч вяртаецца дамоў здаровым і працаздольным па запэўніванню ўрачоў. Але ўжо амаль два месяцы фактычна — бяздомны. Дзеці не пускаюць яго ў кватэру. «Як пасля таго, што здарылася, мы можам з ім жыць пад адным дахам?» — узрываецца Валодзя. Але слова «забойца» прагучала ў абодвух адначасова...

ДЗЕЦІ БЕЗ МАЦІ

За год браты навучыліся жыць адны. Валодзя — студэнт, пасля пахавання аформіў апякунства над малодшым Славікам, якому тым жа летам споўнілася адзінаццаць гадоў. Радні на Беларусі ў іх няма. Усе клопаты па пахаванню ляглі на Валодзю.

Студэнцкая стыпендыя ды «апякунскія» на Слаўку не многа абяцалі. Але хлопцы перажылі ўсе падаражанні, інфляцыю.

Слаўка сядзіць на канапе і горнецца да старэйшага брата. Яму яшчэ патрэбна пяшчота. Ці здолее Валодзя, старэйшы больш чым на дзесяць гадоў, стаць яму сябрам?

— Я за гэты год не спіўся, не скурыўся, не стаў гуляць. Слаўку не кінуў. Не прадаў ніводнай рэчы з дому. Аддаў брата ў гурток, адпраўляю яго ў Германію па «апякунскай» лініі праз раяна. На могілках таксама ўсё дагледжана, — нібы справаздачу трымае Валодзя. — А ён (толькі так цяпер хлопец гаворыць пра бацьку) увесь час знаходзіць прычыну вінаваціць мяне, што не так жыў, не тое рабіў. Калі толькі выпісаўся з бальніцы і прыйшоў сюды, нават не пацікавіўся, як мы ўвесь час жылі адны. А перш-наперш: «Як там дома?» — і пабег глядзець, ці ўсе рэчы на месцы, як былі да таго дня, ці не знікла што пры маім гаспадаранні. Здаецца, ён не зразумеў, чым гэта было для нас...

Калі пытаю пра бацьку, Валодзя нервуецца. Гэтага чалавека нібы не існуе ў яго жыцці. У дзіцячых успамінах Валодзя адзін. Недзе здалёк яшчэ адчуваецца пяшчота матчыных далоняў. І бацькаў жудасны вокрык: не тое дзіця зрабіла, не туды палезла. Паступова ў свядомасці хлопчыка бацькаў вобраз стаў асацыіравацца з машынай-бацькам, якая не можа любіць, а толькі нешта забараняе. Ён прывык загадваць: на рабоце яму пад парадкоўваліся салдаты.

«Маці не была з ім шчаслівай», — лічыць зараз хлопец. Яна магла доўга цярпець, таму што акрамя сям'і ў яе не было іншага прытулку на гэтай зямлі.

Ён заўсёды піліў яе за дзіцячыя свавольствы сына, які рос вельмі гарэзлівым. Сварка магла ўзнікнуць з абы-чаго. У бацькавых вачах нават Валодзевы вартасці ператвараліся ў недахопы. Уменне і жаданне маляваць лічылася несур'ёзным і нявартым заняткам для маладога спрытнага хлопца. Неяк хлопец пачаў выпільваць па дрэву. Нясконченая работа, відаць, назаляла бацьку, таму што аднойчы апынулася ў сметніку. Праект, які трэба было здаваць у інстытуце (Валодзя вучыцца ў архітэктурным), быў заліты чорнай тушшу. Так бацька імкнуўся пераканаць лайдака-сына ў тым, што справы трэба даводзіць да канца. «Ён сам быў чалавекам вельмі працавітым, — згаджаецца Валодзя, — але тое, што пачынаў рабіць я, заўсёды злавала яго».

Хадзілі па нацягнутых нервах, нібы па канату. «Чаму атрымалася так, што ён не любіў мяне, а забіў маці? Дома зноў не будзе спакою, калі ён вернецца сюды».

— Зараз яго хвалюе толькі жыллёвае пытанне, нават з міліцыяй прыйшоў, каб усталяваць сваё права на гэтую кватэру. Так, сапраўды, гэта яго кватэра. Але калі ён сюды паселіцца, то мы тут не застанёмся. Куды нам ісці? Хто нам дапаможа? — голас Валодзі дрыжыць.

— Але ён жа чалавек, яму трэба дзесьці жыць?

— Так, але я па-чалавечы прапанаваў яму пачакаць нейкі час. Звярнуўся ў дзяржаўныя ўстановы дапамагчы яму або нам з жыллём ці з разменам. Але ён не згодзен, яму зноў трэба ўзяць верх. Любым шляхам. Скажыце, хіба чалавек, які перажыў гора, будзе так сябе паводзіць?

Слаўка кажа, што бацьку шкада: жыве зараз у чужых людзей, звоніць дамоў. Але калі трапляе на Слаўку, малодшы сын, такі пяшчотны дагэтуль, цяпер не жадае з ім размаўляць. Некалькі разоў яны сустракаліся ў летнім лагеры. Размаўлялі. У асноўным аб тым, як будуць жыць далей. Пасля такіх сустрэч Слаўка плакаў. Магчыма, дзіцячая інтуіцыя падказвала, што мірна жыць у іх ужо не атрымаецца, і горка было бачыць сваю ўсмешку толькі на здымках, якія раней любіў рабіць бацька.

ВЫЙСЦЕ № 1: «ЮРЫДЫЧНА ТРЭБА МЫСЛІЦЬ!»

У пункт аховы грамадскага парадку сышліся прадстаўнікі грамадства — мірыць. Аляксей Ільіч прыйшоў не адзін: урач-эксперт, які аднойчы даў заключэнне аб непрытомным стане, што адыграла вырашаючую ролю на судзе, сцвярджае:

— Валодзя, ты вінаваты ў гэтай трагедыі. Такая, як ты, разбэшчаная моладзь прымушае мучыцца сваіх бацькоў. Гэта ты забойца, ты справакаваў трагедыю.

Урач перакананы, што калі ў даным становішчы бацька ўзламае дзверы, то будзе юрыдычна апраўданы: чалавек ідзе дамоў. А ты, малады ды здаровы, калі не можаш з гэтым прымірыцца, паспрабуй жыць сам, калі здолееш.

Потым прадстаўнікі грамадства вырашалі, у чым тут трагедыя? Чаму блізкія, родныя людзі не могуць жыць разам? Ідзе час. Маці не вернеш, а жыццё павінна працягвацца. Маральныя цяжкасці — вашы ўласныя. Аказваецца, «юрыдычна трэба мысліць»! Калі хочаш, Валодзя, можаш не размаўляць з бацькам, не слухаць яго, існаваць можна паасобку. Але ў адной кватэры. Жывуць жа людзі...

Цікава, як гэтыя людзі ўяўлялі свае парады ў дзеянні?

БАЦЬКА

Я бегла за Аляксеем Ільічом, імкнучыся яго неяк стрымаць. На сходзе ў міліцыі вырашылі пакуль што дзяцей не турбаваць. Ім трэба звыкнуцца з бацькавым існаваннем. Калі атрымаецца. Але пасля нашай размовы ён вырашыў дзейнічаць. І лічыць, што мае на гэта ўсе правы — і юрыдычныя, і маральныя. Ён не можа больш жыць у знаёмых, іх можна зразумець. Не на вуліцы ж начаваць старому чалавеку? На дварэ ноч. Ён ідзе ламаць дзверы. Я не ведаю, што рабіць.

— Калі вы зараз пойдзеце адсюль, здарыцца яшчэ адна трагедыя, у якой будзеце вінаваты вы. Ніна загінула. Магчыма, ён цяпер заб'е мяне... — утрымлівае мяне Аляксей Ільіч.

— А разумееце, што можа адбыцца, дык чаму так трэба зараз ісці туды? Згадзіцеся, не самы падыходзячы час вучыць сына жыццю.

Аляксей Ільіч таксама не можа дараваць страту жонкі Валодзю.

— Толькі адзін Бог ведае, што я перажыў у тыя дні пад следствам і потым у бальніцы. Я павінен быў адпакутаваць за ўсю сям'ю. За Валодзеву віну, за сваё гора.

«...Па сутнасці ўвесь гэты час я жыву без сну, у нейкім суцэльным жаху. Напэўна, такі лёс мне наканаваны і я гатоў несці яго далей. Што б ні здарылася са мной у будучым, акрамя ўсяго знешняга свету, мяне будзе судзіць маё чыстае сумленне... У мяне ўжо няма слёз, вочы высахлі, бачу толькі Ніначку, так, так, Валодзя, табе гэтага не зразумець. Ты зараз, магчыма, усміхаешся над маімі словамі, але жыццё іх пацвердзіць і мы — каханая мая Ніначка і я — зноў сустрэнемся, як некалі ў Казанскім аэрапорце...»

«Валодзя, ты па натуры імкнешся да адасаблення, неабачлівы, непастаянны характарам. Табе вялікае задавальненне прыносіць свабода. Любіш жыць у марах, што яшчэ болей адрывае цябе ад рэальнага жыцця. Усё гэта штурхае цябе да высакамер'я і эгаізму. Твой характар, калі не зменіцца, прывядзе цябе да краю бездані. Твае дзеянні ўжо зараз пераходзяць мяжу, пасля якой ты пачынаеш перашкаджаць жыць іншым...»

«Напішы мне, дзе і ў якім месцы пахавана мама, як яе знайсці там? Праз колькі гадоў я да яе прыйду, — можа ўсялякае здарыцца, але хоць ведаць буду. Гэтая ганьба, якая вісіць нада мной і занесеная з вялікай тваёй дапамогай вострая сякера можа ў адзін дзень сарвацца і зрабіць сваю справу. Яна можа аказацца цяжэйшай і мацнейшай, чым мая любоў да Слаўкі...»

Пасля стрэсу Аляксей Ільіч заўважыў у сабе здольнасць адчуваць тонкі свет. Цяпер ён ведае, што прычына разладу ў сям'і — нейкая занесеная чужымі рукамі рэч, нібыта заражаная чорнай энергіяй. Ён ведае, дзе яе шукаць. А вось Валодзя, калі застанецца ў гэтай кватэры цаной парушэння бацькавых правоў, яшчэ будзе вельмі пакутаваць.

— Я ведаю, чаго ён зараз дабіваецца — гэтай кватэры, напэўна, надумаў ажаніцца. Навошта я яму? — разважае бацька. Баюся, што Славіку будзе дрэнна, толькі ён пакутуе ад усіх гэтых спрэчак.

Аляксей Ільіч вырашыў, што яшчэ пазмагаецца і зніме апякунства з Валодзі. І адвае права класці кветкі на магілу маці, чаму вельмі пярэчыць Валодзя. Ён перакананы, што паводзінамі сына зараз кіруе нехта з дарослых. У сне яму вельмі родны жаночы голас падказаў, што міру трэба дабіцца толькі шляхам размовы з бацькам нявесткі.

Аляксей Ільіч сапраўды падобны зараз на чалавека, якому больш няма чаго губляць. Ён толькі ўважліва падлічвае ўсё, што вінен яму Валодзя.

АБ ВЫХАВАЎЧАЙ ПАЛІТЫЦЫ

Аляксей Ільіч, клянуся перад чытачамі, што я не нявеста вашага сына, як вы схільны думаць. Для мяне няма асабістай зацікаўленасці ў нечай перамозе. Увогуле, я лічу, што пераможцаў тут быць не можа: усе вы ўжо прайгралі перад Богам, калі ўчынілі трагедыю. Але здаецца, што яна адбылася значна раней, чым пахавалі маці. Я не буду падвяргаць сумненню правільнасць судовых рашэнняў, думаю, там добра разабраліся ў гэтай справе.

Столькі бруду ў адносінах паміж некалі блізкімі людзьмі цяжка было ўявіць. Няўжо хоць бы ў памяць аб маці нельга было не ўспамінаць цяжкія, непрыемныя рэчы? Неяк вы сказалі, што ствараюць жыццё дробязі. Але ці ж кінутая пад ногі сумка вартая таго, каб псаваць з-за яе настрой сям'і на некалькі дзён? Або новая бялізна сына, скроеная па модных замежных выкрайках, сапраўды сведчыць аб разбэшчанасці і «няправільным» светапоглядзе? І навошта нагадваць дзецям, што некалі вас жыццё прымусіла працаваць у малым узросце, — змяніўся свет, змяніліся абставіны, і гэта яшчэ не прычына, каб абвінавачваць маладое пакаленне ў абібоцтве. Здаецца, наадварот, апошні год самастойнага жыцця пацвярджае, што Валодзя сур'ёзны чалавек, здольны паклапаціцца пра сябе і брата.

Навошта вам зараз здзеквацца з таго, што было і чаго ніколі не будзе? Навошта гэтая мітусня вакол жыллёвых метраў? У вас былі два сыны — аднаго вы ўжо страцілі. А вярнуць давер Славіка наўрад ці зможаце цяперашнімі сваркамі.

ВЫЙСЦЕ № 2: «НЕ СУДЗІЦЕ...»

Валодзя, я не змагла растлумачыць табе, што судзіць і выносіць прыгавор на гэтым свеце мае права толькі Усявышні. Толькі ён дакладна ведае, што такое «маральна». Плаціць неразуменнем, калі чалавеку патрэбна дапамога, таксама грэх. Ты схільны бачыць у бацьку ворага. Але зірні ў люстэрка — такога ж ворага ты заўважыш у самім сабе. Твае грахі яму не залічацца.

Разумееш, ёсць навука любові, якая часам можа рабіць цуды. Але ведаю, тваё сэрца, нават не здрыганецца, калі ты даведаешся, што твой бацька бадзяецца недзе на гэтым свеце, не знаходзячы сабе месца ні пад сонцам, ні ў цяні, ні ў свядомасці, ні ў глыбокім сне. Але ад таго, што яму дрэнна, табе лягчэй не будзе. Вы абодва павінны пакутаваць і адказваць за тое, што здарылася. Тая драма не навучыла вас галоўнаму: дараваць адно аднаму, любіць адно аднаго.

Ты зноў выбіраеш адзіноту. Ты заганяеш сябе ў клетку.

РЭАЛЬНАЕ ВЫЙСЦЕ

Намеснік пракурора Ленінскага раёна Мінска Анатоль Іванавіч Шапялевіч вырашыў быць чалавечным. У абход законаў прасіў Аляксея Ільіча пачакаць з перасяленнем. Ужо само знаходжанне бацькі і сына ў адным памяшканні нараджае электрычны разрад. Нават стрымліваючы сябе фізічна, яны будуць весці псіхалагічную вайну, дабіваць адзін аднаго. Сямейны развод з разменам кватэры выратуе іх фізічнае жыццё. Але страціць ад яго толькі Слаўка.

Слаўка, аб чым ты марыш, калі кладзешся спаць, стаміўшыся ад штодзённых цяжкіх думак?

Ларыса ЦІМОШЫК.

РОЗГАЛАС

ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ РОЗДУМУ: АДУКАЦЫЯ

Зараз на Беларусі дзейнічаюць 253 ПТВ, у якіх вучыцца 136 тысяч чалавек, прычым 240 ПТВ працуюць у сістэме Міністэрства адукацыі (у іх 132 тысячы навучэнцаў), астатнія — «пад дахам» іншых ведамстваў. Працуюць на Беларусі і 149 сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў са 140 тысячамі навучэнцаў, у якія на гэты навучальны год прынята 39,5 тысячы чалавек папаўнення. У гэтых навучальных установах можна атрымаць 320 прафесій для работы практычна ва ўсіх галінах гаспадаркі Беларусі. Аднак за апошнія гады прыём у ПТВ і тэхнікумы скараціўся на 40 тысяч чалавек, на 30 і 10 тысяч навучэнцаў адпаведна.

СЛУЖБА СЕРВІСУ

Пункт па абслугоўванню тэхнікі, якая дастаўляе гуманітарную дапамогу ў краіны СНД з Германіі, адкрыты ў Брэсце. Пляцоўку пад гэты аб'ект выдзеліў прыгарадны калгас імя Калініна ў вельмі зручным месцы — у непасрэднай блізкасці ад транспартнай мытні «Казловічы», а сродкі — Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, гарадскія ўлады і шэраг заходнегерманскіх фірм.

На пункце змантавана сучаснае абсталяванне сувязі — тэлексы, тэлефоны, тэлетайпы. Тут не толькі забяспечваюць тэхнічнае абслугоўванне машын, але і ствараюць умовы для нармальнага адпачынку вадзіцеляў, забяспечваюць іх поўнай інфармацыяй аб далейшым маршруце караванаў міласэрнасці.

НА ЗДЫМКУ: работнікі склада Бернд ХЮЛЬСІНГ і Франц НІКРОВІЧ. Тут ёсць усе неабходныя запасныя часткі для аўтамабіляў розных марак.

Фота Эдуарда КАБЯКА, (БЕЛІНФАРМ).

АГОНЬ НЕ ШКАДУЕ

Прайшло лета, але з ім не закончыліся лясныя і тарфяныя пажары, якія ўжо нарабілі шмат бяды і нанеслі рэспубліцы немалы ўрон. Пра гэта сведчаць лічбы. Сёлета ў рэспубліцы згарэла 18 збожжаўборачных камбайнаў («Дон», «Ніва»), каля трыццаці адзінак сельскагаспадарчай тэхнікі (у асноўным трактары). Было выяўлена 50 выпадкаў загарання збожжавых. У выніку жыта, пшаніца і ячмень спалены на 346 гектарах. Не пашкадавала стыхія і лугі для выпасу буйной рагатай жывёлы. Агонь знішчыў больш за 1000 гектараў пашы. Не далічыліся гаспадаркі таксама 9 тысяч тон грубых кармоў. А агульны ўрон аграрнай інфраструктуры — 3 тысячы гектараў.

Вось так. Прырода не жартуе.

РАКІРОЎКА ПА-ЎНІВЕРСІТЭЦКУ

МІНСК. Новыя, ужо чацвёртыя за апошні год гаспадары аб'явіліся ў шыкоўнага будынка былой Вышэйшай партыйнай школы. Зараз тут замест партрэтаў Маркса і Энгельса вісяць партрэты Янкі Купалы і Якуба Коласа, а замест галасоў камуністычных «бонзаў» чуюцца вясёлыя галасы студэнтаў. А ўсё справа ў тым, што будынак прапанавалі заняць філалагічнаму і філасофска-эканамічнаму факультэтам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Адпаведна ў будынку [illegible] ца будучыя гісторыкі, а на месцы іх былой дыслакацыі пачнуць адчуваць сябе больш прывольна механіка-матэматычны факультэт і факультэт прыкладной матэматыкі.

«БЕЛАРУСЬ ПАЙШЛА НА РАЗ'ЯДНАННЕ, А КАРЭЯ ІМКНЕЦЦА ДА АБ'ЯДНАННЯ,

МАЮЧЫ НА ЎВАЗЕ АДНУ МЭТУ: УВАЙСЦІ Ў ЦЫВІЛІЗАВАНУЮ СУСВЕТНУЮ ІНТЭГРАЦЫЮ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Тут надзвычай эфектыўныя тэхналогіі. Існуе планаванне, у тым ліку і на прадпрыемствах. Зараз размова вядзецца аб сёмай пяцігодцы эканамічнага развіцця краіны. Высокія дысцыпліна і культура працы. Цяжка зразумець: вы прыехалі на фабрыку ці ў аранжарэю. І што яшчэ па-добраму ўразіла нашых землякоў — людзі працуюць натхнёна, з усмешкай, атрымліваюць ад сваёй працы асалоду. Можа таму і вынікі грандыёзныя? Паўднёвая Карэя пачынае цясніць на міжнародным рынку нават Японію.

Адказваючы на пытанні журналістаў, С. Шушкевіч яшчэ раз вярнуўся да праблемы планавання. Пасля знаёмства з паўднёва-карэйскім вопытам ён лічыць: нельга разлічваць на тое, што ва ўмовах рыначнай эканомікі ўсё будзе рэгулявацца аўтаматычна. Трэба планаваць, вызначаць прыярытэты і сачыць за выкананнем планаў. Для гэтага ёсць адпаведныя структуры. А зараз у нас ні планаў, ні кантрольных лічбаў развіцця, ні кантролю за ходам рэалізацыі.

За той час, пакуль кіраўнік парламента знаходзіўся ў адпачынку, у журналістаў з'явілася нямала пытанняў да яго.

Аб прысязе вайскоўцаў беларускаму народу. С. Шушкевіч лічыць, што яе тэкст спачатку павінен быць зацверджаны Вярхоўным Саветам. Разумным ён назваў тэрмін прыняцця прысягі да 1 студзеня 1993 года.

Аб чарговай сесіі. На сераду (гэта значыць, на сёння) запланавана пасяджэнне Прэзідыума ВС. На ім, відаць, і будзе вырашана пытанне аб скліканні сесіі. Старшыня парламента за тое, каб сабраць яе хутка.

Аб сацыяльна-эканамічным становішчы ў рэспубліцы. Яно досыць складанае. Мы спадзяваліся мець добры ўраджай у гэтым годзе. Пакуль што сярэднія лічбы нядрэнныя. Але шанцы атрымаць ураджай бульбы змяншаюцца. Ужо ясна, што па некаторых пазіцыях рэспубліка не зводзіць канцы з канцамі, таму давядзецца прымаць пэўныя захады.

Аб цэнах. Цэны будуць расці да таго часу, пакуль не адбудзецца рыначнага ўрэгулявання, сінхранізацыі дзеянняў Беларусі і Расіі, пакуль не будуць узгоднены ўсе пытанні фінансава-крэдытнай палітыкі з тымі дзяржавамі, з якімі маем супольную фінансавую сістэму. Але калі стане зразумела, што цывілізаваныя метады рэгулявання не даюць выніку, спатрэбіцца ўвесці іншыя механізмы. Яны «ў пэўным сэнсе падрыхтаваны».

У чарговы раз было закранута пытанне аб свабодзе прэсы. С. Шушкевіч выказаўся за тое, каб пашукаць іншыя шляхі дапамогі рэдакцыям, чым тыя, якія задзейнічаны сёння. (Толькі як зрабіць так, каб гэты пошук не прывёў да поўнай свабоды чытача ад газет?)

Гучала крытыка ў адрас камісій Вярхоўнага Савета, урада і прафсаюзаў. Як заўсёды ў вуснах Станіслава Станіслававіча — далікатна. Гэтак жа ўзважана ён выказаўся і аб шляхах змякчэння палітычнай сітуацыі. Яму падабаецца эстонскі варыянт, калі сам Вярхоўны Савет пайшоў на датэрміновыя выбары. Не павінна прайсці бясследна тое, што вялікая колькасць жыхароў Беларусі паводле даных ініцыятараў рэферэндуму і вынікаў сацыялагічных даследаванняў не давярае ўраду і Вярхоўнаму Савету. Цывілізаваныя падыходы да вырашэння праблемы існуюць. «Альбо пачаць інтэнсіўна працаваць, каб усім было даспадобы, альбо рабіць нешта іншае».

Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ, аглядальнік «Звязды».

НАВІНЫ АКЦЫЯНЕРНАГА ТАВАРЫСТВА «БЕЛАГРАПРАМБІРЖА»

БЕЛАГРАПРАМБІРЖА МЕНСК

На таргах у пятніцу, 28 жніўня 1992 года, было прапанавана на продаж амаль 2.000 відаў тавараў. Зарэгістравана 47 здзелак на суму 6,4 млн. рублёў.

Сярод прададзеных і купленых тавараў

Назва тавараў	Адзінка вымярэння	Цана за адзінку (руб.)
Ячмень сартоў «зазерскі», «паланд»	тона	18.000
Рыбін тлушч	тона	50.000
Мёд натуральны	тона	175.000
Сеялка «Акорд»	шт.	100.000
Трактар МТЗ-80	шт.	345.000
Бацвіннеўборачная машына БМ-6	шт.	32.000
Запарнік для кармоў ЗПК-4	шт.	3.000
Каткі ЗККШ-6	шт.	4.000
Шалі 40-тонныя ВА-2019	шт.	15.500
Культыватар КОН-3	шт.	20.000
Культыватар фрэзерны КВК-4	шт.	5.000
Кормаўборачны камбайн КСК-100 А1	шт.	220.000
Аўтапакрышкі 240×508 (ГАЗ)	шт.	9.241
Шыны да ГАЗ-52 220×508	шт.	3.000
Аўтамабіль МАЗ-53371 (бартавы)	шт.	1.000.000
Шыбы 4 мм (100×1.600)	м. кв.	110-120
Падагравальнік мазуту ПМ-25-6	шт.	7.500
Трактар Т-150 (гусенічны)	шт.	220.000
Стартэр 421 (Масквіч)	шт.	4.000
Стартэр 230Б3 (УАЗ)	шт.	3.600
Стартэр 42 (Масквіч)	шт.	4.000
Стартэр 424 (ВАЗ 2108-2109)	шт.	4.500
Стартэр 230Б4 (Волга, РАФ)	шт.	3.850
Стартэр 423 (Жыгулі)	шт.	4.200
Тэлевізар «Гарызонт» 51ТЦ418Д	шт.	16.300
Крылы ЗІЛ-130	шт.	3.460
Крылы УАЗ 469	шт.	2.700
Крылы ГАЗ-53	шт.	2.645
Абліцоўка пярэдняя ГАЗ-53	шт.	6.270
Абліцоўка пярэдняя ЗІЛ-130	шт.	5.950
Рукавы Д65	шт.	72.605
Рукавы Д-242	шт.	58.000

Таргі праводзяцца кожны тыдзень, па пятніцах, з 11.00 па адрасу: Мінск, вуліца Казінца, 86, корпус 2.

Рэгістрацыя ўдзельнікаў з 9.00.

У ПЯТНІЦУ, 4 ВЕРАСНЯ 1992 г. АДБУДУЦЦА ЮБІЛЕЙНЫЯ 50-я ТАРГІ.

ТЭЛЕФОНЫ ДЛЯ ДАВЕДАК: 77-38-72, 77-49-65; БІРЖАВЫЯ КАНАЛЫ: 77-01-37, 77-07-26, 77-00-90.

ДЗЕ МАЕ ШАСНАЦЦАЦЬ ГАДОЎ?..

Цяперашняе матэрыяльнае становішча людзей у рэспубліцы часта вымушае задумвацца, ці трэба заводзіць сям'ю і нараджаць дзяцей. Паводле даных Дзяржкамстата Беларусі, колькасць шлюбаў змяншаецца, скасаванняў шлюбу — узрастае, нараджальнасць змяншаецца. Так, за перыяд са студзеня па ліпень 1992 года ў рэспубліцы зарэгістравана 42,7 тысячы шлюбаў, 23,1 тысячы скасаванняў шлюбу, нарадзілася 75,3 тысячы чалавек (у 1991 годзе за такі ж перыяд адпаведна 48,1 — 22,3 — 80,5). Існуе тэндэнцыя да амаладжэння сем'яў. Напрыклад, найбольшая колькасць мужчын (50.613) і жанчын (37.513) узялі шлюб ва ўзросце 20—24 гады. З іх мужчыны пераважна ва ўзросце 21 год (13.945), жанчыны —у 19 гадоў (12.720).

Зарэгістраваны выпадкі «няроўных» шлюбаў: жаніх старэйшы за нявесту на пяць гадоў у 8.372 выпадках, на 10 гадоў — 1.647, на 15 гадоў — 295. Нявеста старэйшая за жаніха на 5 гадоў— 3.041, на 10 гадоў — 467, на 15 гадоў — 61.

Дзяржкамстат мае даныя аб узяцці шлюбу з дазволу гарвыканкома мужчын ва ўзросце 16 гадоў — 1.242, у 17 гадоў — 3.461.

Асноўная колькасць скасаванняў шлюбу прыпадае на ўзрост 30—34 гады ў мужчын (3.491), на 25—29 гадоў у жанчын (4.618). Сярэдняя працягласць сумеснага жыцця складае 5—9 гадоў.

Міністэрства юстыцыі распрацавала змяненні і дапаўненні да дзеючага цяпер Кодэкса аб шлюбе і сям'і Рэспублікі Беларусь і ў хуткім часе мае намер прапанаваць гэты праект на разгляд у Вярхоўны Савет. У выпадку зацвярджэння ўступіць у сілу закон, які дазволіць заключаць шлюб пасля дасягнення 16 гадоў. Праект таксама прадугледжвае, што з дазволу бацькоў дзіцяці можа быць дадзена двайное імя. Разам з заявай на рэгістрацыю шлюбу закаханым неабходна будзе даць даведку аб стане здароўя.

Аляксандр МАЛЧАНАЎ, (БелаПАН).

На жаль, няма дыма без агню

30 жніўня ў Рэчыцкім раёне (Гомельская вобласць) з-за ўзгарання сухой травы стварылася небяспека для вёсак Сеназавод і Копань. Абстаноўка ўскладнілася моцным задымленнем— агонь ахапіў больш за 300 гектараў. Для тушэння пажару былі прыцягнуты 2 пажарныя цягнікі, 8 пажарных машын, 3 трактары, палівачныя машыны.

Насельніцтва было вывезена з небяспечнай зоны на 10 аўтобусах. Дзякуючы намаганням пажарных і ваеннаслужачых да жылых дамоў агонь не дайшоў.

Алена АНКУДА, (БелаПАН).

КАНТРОЛЬНЫЯ ШАЛІ

КАНТРОЛЬНАЯ КАЛОДА

Малюнак А. ШАЎЦОВА.

З ГЕРМАНІІ — У РОСЬ

ВАЎКАВЫСК (**Пётр Жэбрак**). Узвядзенне жылога мікрараёна для сем'яў ваеннаслужачых, якія выводзяцца з Германіі, хутка пачнецца ў ваколіцах гарпасёлка Рось Ваўкавыскага раёна. Праўда, весці яго будуць не вядомая турэцкая фірма «Энка», а будаўнікі аб'яднання «Гроднажылбуд» сумесна са спецыялістамі нямецкай фірмы «Аргебеноба».

Будаўнічую базу плануецца размясціць на 8 гектарах сельгасугоддзяў калгаса «Савецкая Беларусь».

У пастаяннае карыстанне Слонімскай КЭЧ пад будаўнічыя работы Ваўкавыскі райвыканкам выдзеліў звыш 30 гектараў зямлі. Да гэтага часу ва ўладанні вышэйназванай гаспадаркі былі 27,5 гектара.

Жылы мікрараён будзе знаходзіцца за 600 метраў ад санаторыя «Рось». Гэта дамы на 826 кватэр, гандлёвы цэнтр, школа, дзіцячы сад.

Чып і Дэйл спяшаюцца на дапамогу. У Быхаў

БЫХАЎСКІ РАЁН. Юныя жыхары Быхаўшчыны на справе пераканаліся ў тым, што сусветна вядомая фірма «Джонсан энд Джонсан», якая кожны тыдзень радуе ўсіх дзяцей СНД цікавымі мультфільмамі аб Чыпе і Дэйле, качках і мядзведзях Гамі, нездарма гаворыць у сваім рэкламным роліку па тэлеканалу «Астанкіна»: «Мы клапоцімся пра вас і пра ваша здароўе». Справа ў тым, што вышэйназваная фірма ў рамках гуманітарнай дапамогі накіравала ў адрас Быхаўскай раённай бальніцы грузавую машыну з медыкаментамі.

Свята беларускага войска—мітынг дазволены

Мінскі гарвыканкам дазволіў Беларускаму згуртаванню вайскоўцаў, БНФ і іншым дэмакратычным арганізацыям правесці 8 верасня ў 18.30 на плошчы Незалежнасці Свята беларускага войска, якое прымеркавана да слаўнай даты нашай гісторыі, калі ў 1514 годзе беларускае войска пад Оршай перамагло значна большае па колькасці войска маскоўскіх захопнікаў. У праграме Свята ўрачыстае прыняцце прысягі афіцэрамі тэрміновай службы, адстаўкі і запасу на вернасць Рэспубліцы Беларусь, а таксама вялікі рок-канцэрт беларускамоўных рок-гуртоў і бардаў.

Зміцер ЖДАНЮК.

ТАЙМ-АЎТ

БЛІСНУЛІ НА ВАДЗЕ

Добра выступілі на чэмпіянаце Еўропы вадналыжніцы Беларусі. У турніры па мнагаборству Вольга Паўлава заняла другое месца. У фігурным катанні таксама «серабро» атрымала Марына Амяльянчык, а Юлія Грамыка на трэцім месцы. Паўлава тут была толькі пятай, але «паляцела» на 39,2 метра на трампліне і атрымала сярэбраны медаль.

У мужчын вызначыўся Алег Дзевятоўскі. У турніры па мнагаборству ён уступіў толькі французу Патрысу Марцэку.

ГАНАРОВЫ ГРАМАДЗЯНІН СЛУЦКА БУДЗЕ ЖЫЦЬ У ІСПАНІІ

Алімпійскі чэмпіён, адзін з лідэраў гандбольнай зборнай СНД Міхаіл Якімовіч падпісаў доўгатэрміновы кантракт з іспанскай камандай «Тэка» з Сантадэра і адбывае, як кажуць, да новага месца жыхарства. А тым часам былога іграка мінскага СКА яго землякі вырашылі абвясціць ганаровым грамадзянінам Слуцка. На жаль, гэта прыемная навіна, відаць, не застане яго на радзіме.

ДАПАЛЯВАЛІСЯ...

РАСОНСКІ РАЁН. У ноч з 26 на 27 жніўня ў полі каля вёскі Машніца прагучаў выстрал. Напэўна, ён быў бы не пачуты, калі б не выпадак, які адбыўся паміж гора-паляўнічымі. Яшчэ з вечара пенсіянер Мікалай Трацякоў і рабочы падсобнай гаспадаркі Наваполацкага нафтаперапрацоўчага завода С. дагаварыліся пайсці паганяць дзікоў на бульбяным полі. Ужо на месцы размеркавалі паміж сабой абавязкі і занялі зыходныя становішчы. Невядома, што вымусіла Мікалая Трацякова парушыць дамоўленасць і пайсці па бульбяніку ў адваротным напрамку. Начная цемра ўтойвала постаць, але яго шорганне ў час хадзьбы было ўспрынята С. як набліжэнне дзіка.

Памёр Мікалай Трацякоў праз 4 гадзіны ўжо ў бальніцы, але за гэты час С., дарэчы, з ім на полі знаходзіліся двое братоў, здолеў навесці цень на пляцень. Першай версіяй яго было тое, што, маўляў, ён ахоўнік і за крадзеж бульбы пры затрыманні невядомага вымушаны быў страляць. Другая, у прыватнасці, больш праўдзівая, што яны ахоўвалі бульбу ад жывёлы. Ну, а ў час следства, напэўна, будзе занатавана ў пратаколе і трэцяя: сумеснае паляванне на дзікоў у час непаляўнічага сезона.

Віктар ПАТАПЕНКА.

У Грэцыі ўсё ёсць. Нават беларускія карціны

АФІНЫ. Учора ў сталіцы Грэцыі адкрылася двухтыднёвая выстава твораў двух вядомых беларускіх мастакоў — Мікалая Селешчука і Уладзіміра Савіча. Экспазіцыя наладжана па ініцыятыве супрацоўнікаў афінскай мэрыі. Добра, што лепшыя ўзоры беларускага мастацтва становяцца вядомымі ў краінах, дзе ўмеюць цаніць сапраўдныя мастацкія каштоўнасці.

interfax ИНТЕРФАКС

НА УСХОДЗЕ ГРУЗІІ РЫХТУЮЦЦА ЛІКВІДАВАЦЬ АТРАД ПРЫХІЛЬНІКАЎ ГАМСАХУРДЫЯ

Выконваючы абавязкі прэм'ер-міністра Грузіі Тэнгіз Сігуа паведаміў, што ў панядзелак у лясах на ўсходзе Грузіі за 25 кіламетраў ад горада Кварэлі выяўлены ўзброены атрад са 100 прыхільнікаў экс-прэзідэнта Звіяда Гамсахурдыя.

Паводле слоў Т. Сігуа, атрад блакіраваны нацыянальнымі гвардзейцамі. Кіраваць аперацыяй па раззбраенню звіядзістаў у Кварэлі прыбыў міністр абароны Тэнгіз Кітавані. В. а. прэм'ера адзначыў, што, калі звіядзісты акажуць супраціўленне, «будуць выкарыстаны ўсе сродкі для знішчэння гэтай банды тэрарыстаў».

ПРАФСАЮЗ НАСТАЎНІКАЎ МАСКВЫ ПАПЯРЭДЖВАЕ АБ МАГЧЫМАСЦІ НОВАЙ ЗАБАСТОЎКІ

Забастоўка настаўнікаў, прыпыненая ў маі, з пачаткам навучальнага года становіцца зусім рэальнай, заявіла «Інтэрфаксу» намеснік старшыні прафсаюза работнікаў народнай адукацыі Масквы Марына Іванова.

Нягледзячы на меры ўлад, сярэдняя зарплата ў народнай адукацыі, паводле яе слоў, па-ранейшаму застаецца ніжэйшай, чым у прамысловасці. Без уліку надбавак, якія пачнуць атрымліваць з верасня некаторыя катэгорыі настаўнікаў, яна складзе 3,5 тыс. рублёў.

ЧЫГУНАЧНАЯ КАТАСТРОФА НА УКРАІНЕ

5 чалавек загінулі і 29 траўміраваны ў чыгуначнай катастрофе поезда Львоў—Луганск на Украіне. Яна адбылася 29 жніўня ўдзень каля станцыі Канонаўка Чаркаскай вобласці.

Прычынай аварыі поезда, паводле папярэдняга расследавання, праведзенага органамі МУС, стала дэфармацыя рэек у выніку высокай тэмпературы паветра.

МІТЫНГ ПРАТЭСТУ У СЕВАСТОПАЛІ СУПРАЦЬ ДЗЕЯННЯЎ МІНІСТРА АБАРОНЫ УКРАІНЫ

У панядзелак у ваенна-марскім вучылішчы імя Нахімава ў Севастопалі адбыўся мітынг яго каманднага і выкладчыцкага саставу, а таксама прадстаўнікоў Чарнаморскага флоту. Яны пратэставалі супраць рашэння міністра абароны Украіны перападначаліць вучылішча міністэрству абароны рэспублікі, а яго начальніка контр-адмірала Уладзіміра Дзенісенку адхіліць ад займаемай пасады.

Загадам міністра пад юрысдыкцыю Украіны пераведзена і другое севастопальскае вышэйшае ваенна-марское вучылішча — інжынернае. Абодва вучылішчы рыхтуюць спецыялістаў для стратэгічных узброеных сіл.

Сход афіцэраў вучылішча імя Нахімава расцаніў падобныя «незаконныя» дзеянні Украіны як парушэнне ялцінскіх пагадненняў па Чарнаморскаму флоту.

БЕЛАРУСЬ АРЫЕНТУЕЦЦА НА НЯМЕЦКІЯ ІНВЕСТЫЦЫІ, АЛЕ ПА КОЛЬКАСЦІ СП НА ЯЕ ТЭРЫТОРЫІ ЛІДЗІРУЕ ПОЛЬШЧА

Па колькасці сумесных прадпрыемстваў на тэрыторыі Беларусі лідзіруе Польшча, заявіў карэспандэнту «Інтэрфакса» намеснік начальніка кіраўніцтва Дзяржаўнага камітэта Беларусі па знешнеэканамічных сувязях Сяргей Векшу.

Займаючы другое месца па колькасці зарэгістраваных у Беларусі СП, Германія з'яўляецца абсалютным лідэрам па аб'ёму выпускаемай імі прадукцыі. «Лепшага партнёра, чым Германія, проста не знайсці», — лічыць Сяргей Векшу, выказваючы афіцыяльны пункт гледжання. Так, адно з самых буйных прадпрыемстваў у рэспубліцы — Белвест (створана сумесна з нямецкай фірмай «Саламандэр») — у мінулым годзе дало трэць усёй выпускаемай сумеснымі прадпрыемствамі прадукцыі па рэспубліцы. Летась гэта прадпрыемства выпусціла 2 млн. пар абутку.

Яшчэ адно сумеснае прадпрыемства — Фрэбор — адзінае ў СНД па выпуску дыялізатараў для апарата «Штучная нырка».

Дзякуючы капіталаўкладанням у аб'ёме 26 млн., мэблевы цэнтр (горад Маладзечна) асвоіў перадавую безадходную тэхналогію дрэваапрацоўкі, якая ўключае лазерную кройку.

ПРЫНЦЫПОВАЕ ПЫТАННЕ

Ці трэба пачынаць палітычныя гульні з прыняццем ваеннай прысягі?

Кожны з нас, грамадзян Рэспублікі Беларусь, вольны паставіць перад сабой пытанне — наколькі поўна выказвае яго інтарэсы цяперашні склад Вярхоўнага Савета, урада рэспублікі? З упэўненасцю можна сказаць, што спектр адказаў на яго будзе дастаткова шырокі. Пры гэтым, у залежнасці ад таго, з якой мэтай ставіцца пытанне, больш ці менш катэгарычнымі і вострымі будуць адказы. Калі пытанне ставіцца, каб адмовіць волі народа, які ў свой час законным шляхам выбраў цяпер існуючыя органы ўлады — гэта адно, калі з пункту погляду крытычных ацэнак яго работы, заклапочанасці неабходнасцю яе паляпшэння — гэта зусім іншае. Падабаецца гэта каму ці не, але канстытуцыйна выбраныя ўлады існуюць. Крытычны падыход да іх пры гэтым не мае нічога агульнага з палітычным крытыканствам, якое часта скочваецца на пазіцыі ігнаравання функцый заканадаўчых і выканаўчых органаў. Гэта шлях да безуладдзя, дзяржаўна-прававога самавольства ў адносінах да законна выбраных органаў улады і народу, які яе выбраў.

Размыванне парога, што размяжоўвае абавязкі, правы дзяржаўных органаў і грамадска-палітычных рухаў, — гэта ні што іншае як палітычная гульня на шахматнай дошцы, дзе кожны ход мае на мэце выхад на «каралеўскую» клетку. Пры гэтым устаноўленыя правілы «дэмакратычнай» гульні лічацца неабавязковымі нават у тым выпадку, калі чарговы ход на палітычнай дошцы можа ўзарваць тую слабую стабільнасць, якой так даражыць Беларусь, з трывогай азіраючыся на палаючыя ўскраіны былой таталітарнай дзяржавы, з якой яна зусім нядаўна вылупілася.

Ні чым іншым, як менавіта такім ходам можна назваць заклік БНФ, БЗВ (Беларускага згуртавання вайскоўцаў) да кадравых ваеннаслужачых і ваеннаслужачых запасу — прыняць ваенную прысягу на грамадскіх пачатках у верасні. Незразумелае ні з прававога, ні з юрыдычнага пункту погляду рашэнне грамадска-палітычнага руху патрабуе самага ўважлівага разгляду.

Першае пытанне. З якога часу грамадска-палітычная арганізацыя надзяляе сябе правам выкарыстоўваць паўнамоцтвы, дадзеныя толькі вышэйшаму органу дзяржаўнай улады рэспублікі — Вярхоўнаму Савету? Ці яго ўжо няма? Хіба прайшоў рэферэндум, які пазбавіў яго гэтых паўнамоцтваў і ўлада аўтаматычна перайшла да БНФ? Гэта пытанне далёка не рытарычнае, бо яно вызначае будучае развіццё нашай дзяржаўнасці. Якім шляхам яно пойдзе? Ці гэта будзе стабільная дзяржава з органамі ўлады незалежна ад таго, падабаюцца яны каму-небудзь ці не, ці гэта будзе дзяржава, улада якой грунтуецца на палітычных амбіцыях і групавых жаданнях. Толькі народу дадзена права шляхам выбараў рашаць, патрэбны яму такія ці іншыя органы ўлады. Але пакуль яны ёсць, дык ім і толькі ім дадзена права рашаць пытанні іх кампетэнцыі.

Пытанне другое. Ці разумеюць БНФ, БЗВ розніцу ў юрыдычнай сіле паміж ваеннай прысягай, прынятай на вернасць беларускай дзяржаве, яе інтарэсам і прысягай на вернасць БНФ, БЗВ (якімі б аўтарытэтнымі яны сябе не лічылі)? Бо ў першым выпадку сіла воінскай прысягі ідзе з нетраў дзяржавы, а ў другім вынікае з палітычных амбіцый, што не толькі размывае яе каштоўнасць як клятвы вернасці дзяржаве, але і стварае прэцэдэнт, калі абавязковасць яе выканання ставіцца ў залежнасць ад палітычных і нацыянальных капрызаў. Трэба сказаць і пра тое, што прыняцце ваеннай прысягі на грамадскіх, мітынговых пачатках робіць людзей заложнікамі палітычных страсцей з наступнымі неправамернымі супрацьпраўнымі дзеяннямі.

Уявіце сабе прыняцце ваеннай прысягі на грамадскіх пачатках у дзяржавах сфарміраванай дэмакратычнай заканапаслухмянасці грамадзян. Што за гэтым магло б быць, тлумачэнняў не патрабуе. Можна заўважыць, што мы яшчэ не Францыя, Германія ці ЗША. Тады тым больш нам неабходна быць акуратнымі і асцярожнымі, каб не разбурыць сваю далёка неўмацаваную дзяржаўнасць.

Не лішнім будзе і трэцяе пытанне — з якой палітычнай мэтай БНФ і БЗВ намячаюць прыняцце прысягі на грамадскіх пачатках? Якімі нацыянальнымі інтарэсамі дыктуецца гэты крок, калі вядома, што пытанне прыняцця прысягі асабовым саставам тэрміновай службы вырашана сёлета 11 студзеня, а прыняцце прысягі афіцэрскім саставам на дзяржаўным узроўні — справа бліжэйшай будучыні? Прычына такога разрыву ў часе неаднаразова растлумачвалася як Вярхоўным Саветам, так і Міністэрствам абароны рэспублікі і не патрабуе дадатковых тлумачэнняў, тым больш алегарычных тлумачэнняў. Тлумачэнне адно — наспеў час, калі афіцэрскі корпус можа свядома вызначыцца з прысягай на вернасць Рэспубліцы Беларусь. Больш глыбокаму ўсведамленню будзе спрыяць і прыняцце блоку законаў па ваеннаму будаўніцтву на восеньскай сесіі Вярхоўнага Савета.

У выпадку ажыццяўлення задуманай БНФ палітычнай акцыі з прыняццем ваеннай прысягі і ўцягнення ў яе некаторай колькасці ваеннаслужачых у рэспубліцы і яе Узброеных Сілах ствараецца двухсэнсавая сітуацыя, пры якой армія раскалваецца на прыхільнікаў БНФ (інтарэсы народа — гэта лозунг палітычнага камуфляжу) і прыхільнікаў законна выбраных органаў дзяржаўнай улады. Вынікі такога расколу непрадказальныя. Не выпадкова, заклапочанасць небяспекай палітычных гульняў у арміі і з арміяй лягла ў аснову выдадзенага міністрам абароны загада аб забароне палітычнай дзейнасці ў войсках.

Вядомая русафобія БНФ і яе лідэра З. Пазняка аўтаматычна пераносіцца на Узброеныя Сілы рэспублікі. Яна, безумоўна, не з'яўляецца дзяржаўнай палітыкай рэспублікі, якая грунтуецца на прыярытэтах інстытута грамадзянства, грамадзянскіх правоў і свабод людзей, уключаючы ваенных. Адпаведна і прыняцце ваеннай прысягі будзе базіравацца на гэтых прыярытэтах, а не на колеры скуры, валасоў і месцы нараджэння грамадзяніна Беларусі, якімі сёння з'яўляюцца афіцэры і прапаршчыкі Узброеных Сіл рэспублікі. Адданасць афіцэра інтарэсам рэспублікі — галоўны крытэрый адносін да яе абароны, у тым ліку, калі спатрэбіцца, дык і ўзброеным шляхам. Закон, а не заклікі, могуць ляжаць у аснове прававой значнасці прыняцця прысягі на вернасць дзяржаве.

У адным ланцугу з палітычнай гульнёй вакол прыняцця прысягі ляжыць і выбар даты яе правядзення — 8 верасня. Яна не выпадковая і ідзе ў агульным рэчышчы палітычнай задумы БНФ пашырыць рамкі антырускіх настрояў ў асяроддзі беларускага народа, тэндэнцыёзна ўзвёўшы 8 верасня 1514 года ў лёсаносную падзею для беларускага народа.

Сама па сабе гэтая дата — дзень ваеннай сутычкі Вялікага Княства Літоўскага з Маскоўскай дзяржавай — радавая падзея ў агульным ланцугу войнаў і ваенных сутычак позняга сярэднявечча за захоп і ўтрыманне тэрыторый. Яна не несла з сабой карэнных змен лёсу беларускага народа.

Удзел нашых этнічных продкаў у складзе войск ВКЛ не дае падстаў меркаваць аб антырускай накіраванасці нашай гісторыі, а адпавядае духу той далёкай эпохі, эпохі тэрытарыяльна-захопніцкіх войнаў паміж ваенна-дзяржаўнымі групоўкамі, якія ўжо сфарміраваліся і пачыналі фарміравацца.

Гісторыя гаворыць сама за сябе — ВКЛ, што было для свайго часу прагрэсіўным палітычным дзяржаўным утварэннем, не вытрымала выпрабаванне часам, развалі́ўшыся пад ударамі больш моцных суседзяў, не пакінуўшы пры гэтым Беларусі ўласнай дзяржаўнасці. На працягу наступных стагоддзяў беларусы неаднаразова ўдзельнічалі ў больш жорсткіх бітвах, але ўжо пад патранажам Рэчы Паспалітай, Расійскай імперыі і Савецкага Саюза, выйшаўшы на рубяжы ўласнай дзяржаўнасці толькі ў канцы 20-га стагоддзя. Уся папярэдняя яе гісторыя — гэта гісторыя ўсведамлення неабходнасці сваёй уласнай дзяржаўнасці, уласнай ваеннай палітыкі.

Бітва пад Оршай 8 верасня 1514 года паміж ВКЛ і Маскоўскай дзяржавай з удзелам беларусаў, у якой ВКЛ з меншай колькасцю войск атрымала перамогу, можна ўнесці ў гісторыю ваеннага майстэрства, якая мае шмат падобных прыкладаў. А хіба менш значныя падзеі Вялікай Айчыннай вайны, той жа Беларускай наступальнай аперацыі 1944 года, што прынесла беларускаму народу вызваленне ад зусім рэальнага фашысцкага рабства? Гэтая аперацыя па прасторавых размахах, колькасці ўдзельнікаў-беларусаў, якія яшчэ захоўваюць пра вайну жывую памяць і па гістарычных уплывах на лёс усяго народа непараўнальная з ваеннай сутычкай варожых груповак і дзяржаў сярэдневякоўя.

З якога б боку мы не падыходзілі да палітычнай акцыі БНФ і БЗВ па прыняццю прысягі — гістарычнага, дзяржаўна-прававога, ваенна-палітычнага — у любым выпадку бачна неўтаймаваная страсць да палітычных баталій ва ўрон рэальнай рабоце па станаўленню і ўмацаванню нашай выпакутаванай дзяржаўнасці.

Леанід ПРЫВАЛАЎ, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь, намеснік старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па пытаннях нацыянальнай бяспекі, абароны і барацьбы са злачыннасцю, палкоўнік.

Ганарар прашу пералічыць у фонд сацыяльнай абароны ваеннаслужачых.

ВАШ САД І АГАРОД

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Рыхтуем насенне бульбы

Пачатак заняткаў у школе звязаны з самай працаёмкай работай на палетках — копкай бульбы. Лета сёлетняга года аказалася неспрыяльным для «другога хлеба» па двух паказчыках: высокай тэмпературы і нізкай вільготнасці. Палівы на агародах патрэбнага эфекту не далі, бо былі павярхоўнымі. А вада патрабавалася на глыбіні залягання асноўных каранёў — да 25—35 см. Высокая тэмпература (часам глеба была, што тая духоўка) запавольвала ці спыняла ўтварэнне клубняў.

І ўсё ж нешта капаць трэба. Спачатку зразаем ці скошваем бульбоўнік. Гэта для таго, каб скура ў клубнях добра загрубела і не пашкоджвалася пры перавозках і перасыпках. Саму копку праводзім праз тыдзень.

Добра, калі ёсць магчымасць прасушыць ураджай на сонцы ці проста на ветры ў нейкіх паветках. Засыпаць на захоўванне трэба толькі здаровыя клубні. Пашкоджаныя рыдлёўкай і хворыя выкарыстоўваюцца ў першую чаргу.

Важны момант — адбор насення. Пры ручной уборцы кожны куст, як кажуць, на відавоку. Нашу ўвагу павінны прыцягнуць найбольш ладныя і здаровыя карчы. Для насення адкладваем асобіны з курынае яйка (можна крыху большыя ці меншыя). На кожным павінны быць добрыя пупышкі. Такія экземпляры азяленім на сонцы, добра вымыем, апусцім на 10 мінут у раствор меднага купарвасу (5 г на вядро вады) прасушым. Складаем у драўляныя скрынкі — і на захоўванне ў падвал. Там цёмна, холадна, умерана вільготна. Бульбу можна нават перасыпаць высушаным рачным пяском ці пяском, узятым з кар'ераў. Ён пазбаўлены узбуджальнікаў хвароб, асабліва гніляў. Бульба ў ім захоўваецца цудоўна.

На кожнай скрынцы напісаны назва сорту, калі ўбраны, чым апрацаваны. Гэта для таго, каб вызначыць прычыну няўдачы, калі такая здарыцца.

Насенны матэрыял можна захоўваць і ў зямлі — сваіх мінікапцах. Але ў іх не павінны залазіць мышы. Вядома, трэба ўсё прадугледзець, каб капцы не затапляліся вадой.

На здымку вы бачыце адабраныя клубні сярэдняранняга сорту «адрэта». Некаторыя калівы дробныя — у палавіну яйка. Але яны выдатна сфарміраваныя. Маленькія бульбінкі дадуць жыццё гігантам у 200 і больш грамаў. Асобныя цёмныя кропелькі (плямкі паршы) будуць акуратна зняты пасля мыцця драўлянай палачкай з завостраным рабром. Для бульбіны такая «касметыка» не шкодная.

Парэчка з... алоўкаў

На пачатку восені аглядаем кусты чорнай і чырвонай парэчак — шукаем аднагадовыя парасткі вышынёю ад паўметра і больш і дыяметрам стволіка з аловак. Яны неабходныя для пасадак. Ніз і верх атожылкаў адразаем сякатарам — там пупышкі слабыя, дрэнна развітыя. Патрэбнага эфекту не дадуць. Выдаляем лісце.

З сярэдзіны дубчыка рыхтуем чараночкі даўжынёю з аловак. На такім чаранку павінна быць не менш трох пупышак. Верхні зрэз — абавязкова над пупышкай, якая дасць парастак. Вядома, яна павінна быць моцнай, добра развітой.

Часта парэчка хварэе. Каб абясшкодзіць будучую пасадку, змесцім гатовыя чаранкі-алавачкі ў ваду з тэмпературай 45 градусаў. Час «лазні» — 12 — 15 мінут. Пасля — халодны шасцімінутны душ.

Падрыхтаваны матэрыял утыкаем у рыхлую, добра ўгноеную градку (верхняя пупышка на ўзроўні глебы), градка сонечная і роўная, веснавыя воды яе не заліваюць, грунтавыя не бліжэй за 1,5 метра. Садзім чаранкі радамі, адлегласцю ў 30—40 сантыметраў, адзін чаранок ад другога на столькі ж. Глебу добра паліваем, мульчыруем перагноем ці торфам. Можна і зямлёй.

Тэрмін пасадкі чорнай парэчкі — увесь верасень, чырвонай — з 5 па 20 верасня. Якраз пара брацца за справу.

Звычайна да замаразкаў чаранкі даюць кволыя белыя карэньчыкі — да 2—4 сантыметраў. Вясной градку рыхлім, чакаем вясёлых зялёных парасткаў. За лета яны вырастуць ладнымі і гатовымі да перасадкі на пастаяннае месца. Іх абразаем нізка — на 3—4 пупышкі, каб куст атрымаўся моцным і густым.

Чырвоная парэчка можа за адзін год і не набраць патрэбнага разбегу. Яе пакідаюць зімаваць на ранейшым месцы, крыху падрэзаўшы. За два гады яна сфарміруецца як след.

Цяпер думайце, паважаныя чытачы, ці абавязкова ісці на базар і плаціць за кусцік вялікія грошы. Можа і самім пад сілу атрымаць добрыя саджанцы? Для сябе, родных і проста знаёмых. Вялікіх ведаў тут не патрабуецца. Толькі старанне.

Вапнаванне глебы

У маім старым садзе зямля пакрыта зялёным мохам. А яшчэ шмат расце конскага шчаўя. Як іх звесці?

г. Мінск. В. ВОЙНІЧ.

Мяркуючы па пісьму, глеба ў садзе (ды і агародзе) кіслая. Большасць раслін будзе развівацца марудна. Каранёвая сістэма прыгнечана. Мочкі каранёў абмежаваныя ў сваіх размерах. Вядома, яны не ў стане засвоіць нават тыя ўгнаенні, якія ўносім.

На кіслых участках шмат рухомага алюмінію. А гэты элемент парушае вугляводны, бялковы і фасфатны абмены. Надзвычай абмежавана карысная дзейнасць розных мікраарганізмаў, бактэрый, якія «гатуюць ежу» раслінам.

Павышаную кіслотнасць можна вызначыць па пустазеллю. Конскае шчаўе, макрыца, розныя елачкі, дзікая рэдзька, зялёны мох — усё гэта ўказвае на недахоп кальцыю і магнію. Заўважым, што беларускія землі амаль паўсюдна кіслыя. У нас жа было шмат лясоў, балот. А ўсё гэта якраз вядзе да кіслай рэакцыі.

Для вызначэння патрэбнасці вапнавання неабходна зрабіць аналіз глебы. Трэба звярнуцца ў раённыя аграхімлабараторыі. Там раскажуць, як узяць пробы, пасля зробяць аналізы, дадуць рэкамендацыі.

Можна нешта даведацца і самому. Бярэцца глеба з розных месц і рознай глыбіні (верхні слой і на глыбіні 25 см). Усё старанна змешваецца. Кілаграм такой сумесі змочваюць дажджавой вадой, з маразільнай камеры халадзільніка ці проста дыстыліраванай. Кавалачак змочанай зямлі разам з індыкатарнай паперай сціскаем у руцэ. Праз некаторы час паперка набудзе афарбоўку. Параўнаўшы з кантрольнай шкалой, вызначым кіслотнасць.

Кіслотнасць пазначаецца літарамі pH (пэ аш) і лічбавым паказчыкам. Надзвычай кіслыя глебы — pH 3—4, кіслыя —pH 4—5, слабакіслыя — pH 5—6, нейтральныя — pH 6—7, шчолачныя — pH 7—8. Заўважым, што толькі бульба, лён, яшчэ адзінкі культур могуць расці ў «кіслым асяроддзі». Большасць раслін патрабуе рэакцыі ад слабакіслай да нейтральнай.

Пры нейтральнай рэакцыі глебы (pH 7—7,5) добра развіваюцца капуста (амаль усе віды), морква, буракі, салата, сельдэрэй, цыбуля, пятрушка, арцішок. На ступень ніжэй (pH 6—7) павінна быць рэакцыя глебы для часнаку, фасолі, баклажанаў, радыскі, памідораў, рэпы, агуркоў, шпінату, хрэну, рэвеню; рэакцыя pH ад 5 да 6 спрыяе бульбе, гарбузам, пастарнаку, шчаўю.

Вапнаванне глебы робіцца звычайна восенню, у час перакопкі. Дробная сухая фракцыя вапны, даламітавай мукі, мелу рассыпаецца (тры чвэрці нормы) па паверхні і закопваецца на глыбіню лапаты ці пад плуг. Зверху рассыпаецца астатняе і загортваецца пад граблі ці барану.

Фракцыі матэрыялу для вапнавання павінны быць дробнымі і сухімі (пыл). Кавалачкі ў сантыметр і большыя неабходна разбіваць і высушваць.

Вось норма для вапнавання (кілаграмаў на адну сотку):

Глебы	Кіслотнасць pH					
	4,5	4,6	4,8	5,0	5,2	5,4-5,6
Супясчаная ці лёгкі суглінак	40	35	30	25	20	20
Сярэдне- і вельмі суглiністая	60	55	50	45	40	35

Ці можна рабіць вапнаванне разам з унясеннем угнаенняў? Вядома, можна. Спачатку раскідваюць вапну, а па ёй —гной ці кампост. Тут жа заворваюць ці перакопваюць. Арганічныя ўгнаенні атрымліваюць нібы дадатковы стымул. Адзін гной таксама зніжае кіслотнасць, але не да патрэбнага ўзроўню.

Звычайна вапнаванне робяць адзін раз у тры-чатыры гады.

Да ўвагі чытачоў

На працягу года мы імкнуліся даць неабходную інфармацыю па агароднінных культурах і садавіне. Цікава ведаць, ці знайшлі нашы міні-парады сваё прымяненне? Які яго плён?

Напішыце пра гэта хоць бы некалькі радкоў. Нам цікава таксама, што засталося па-за ўвагай аддзела. Разам, мяркуем, зможам усё давесці калі і не да ідэалу, дык набліжана да яго.

Асабліва цікава, ці дапамог месячны каляндар, які змяшчаем вясною і які адрозніваецца ад іншых падобных публікацый у рэспубліканскім друку? Гэты каляндар складае прафесар з Масквы, астраном. Мы друкуем яго на працягу некалькіх гадоў. І здаецца, пападанне было сапраўды алімпійскім. А як сёлета?

Упершыню ў канцы ўборкі мяркуем назваць адрасы найбольш важкіх экземпляраў гарбузоў, агуркоў, памідораў, буракоў, капусты, яблыкаў, груш, бульбы і г. д. А яшчэ самыя ўраджайныя сотку, куст, яблыню, сліву... Карацей, выявіць сваіх чэмпіёнаў. Нешта падобнае на рэкорды Гінеса. Так што ўзважвайце свае гіганты больш дакладна і дасылайце звесткі ў рэдакцыю (пажадана з фотаздымкамі чэмпіёнаў). Мы дадзім тлумачальны тэкст. Гаспадар атрымае павышаны ганарар — гэта і будзе яго прэмія.

Паляванне на маньяка, магчыма, скончылася, але...

ТОЛЬКІ Ў АДНЫМ МІНСКУ ЗАСТАЕЦЦА ПРЫКЛАДНА 850 ПАТЭНЦЫЯЛЬНЫХ ДЗІЦЯЧЫХ МАНЬЯКАЎ

Лічба гэта прыведзена не выпадкова. Два месяцы назад горад ўзрушылі весткі аб тым, што з разрывам у некалькі дзён знойдзены забітымі і згвалтаванымі дзеці: хлопчык і дзяўчынка. Бацькі адразу ж павысілі пільнасць у наглядзе за сваімі нашчадкамі, рэзка былі абмежаваны прагулкі дзяцей у дзіцячых садах і яслях. Пракуратура і міліцыя падключылі да работы лепшых супрацоўнікаў, а сама справа па маньяку была ўзята на заметку беларускім урадам, які за дапамогу ў выкрыцці забойцы (ці забойцаў) устанавіў вялікую грашовую прэмію.

Органамі ўнутраных спраў ужо выяўлены не адзін і не два чалавекі з паталагічнымі змяненнямі ў псіхіцы, сексуальных запатрабаваннях.

Яшчэ больш — на прыкмеце. Глядзіш спіс, чытаеш крымінальныя справы і здзіўляешся: няўжо і такія людзі ёсць на свеце: «блакітныя», вампіры, некрафілы, заафілы. Ёсць, аказваецца. І яны жывуць сярод нас. Паводзіны іх непрадказальныя. Але ясна адно: гэта патэнцыяльныя забойцы і небяспечныя людзі, за якімі нават ужо цяпер можна штосьці знайсці.

А пакуль што зноў і зноў успамінаюцца ўжо затрыманыя. Магчыма, любы з іх і ёсць той маньяк, за галаву якога паабяцаны ўрадам сто тысяч рублёў...

Вадзіцель тралейбуса С. з Санкт-Пецярбурга. У свае 30 гадоў ужо быў асуджаны. Жанаты. Устаноўлена, што ён знаходзіўся ў перыяд забойстваў дзяцей на вуліцах Мендзялеева і Уральскай.

Яшчэ не даказана ступень яго дачынення да забітых. Але высветлілася, што ён учыніў распусныя дзеянні і акт мужаложства ў адносінах да малагодак. Інфармацыя аб гэтым была атрымана ў той час, калі ён пакінуў ужо Мінск. Хутка ён быў затрыманы ў Пскоўскай вобласці.

Дарэчы, ён увесь час быў у полі зроку сваякоў. Яны ведалі, што ён псіхічна ненармальны. Але не ўсе злачынцы паталагічна ненармальныя. Сярод іх ёсць і інтэлігентныя, адукаваныя людзі.

Са Сцяпянкі паступілі паведамленні, што ў гэтым раёне жыве падазроны мужчына, вельмі неабыякавы да малых дзяцей. Прыйшлося праверыць. Высветлілася, што гэтаму чалавеку 55 гадоў. Ён кіраўнік адной з праектных груп. Вельмі салідны мужчына. Добра апрануты. Займаўся распустай з непаўналетнімі.

Гэты грамадзянін на працягу амаль чатырох месяцаў «апрацоўваў» 11-гадовага хлопчыка з даволі добрай сям'і.

Ён пасвячаў падлетка ў адносіны мужчыны з жанчынай, а таксама ўводзіў у курс інтымных адносін мужчыны з мужчынам. «Драпежнік» не забываў частаваць хлапчука марожаным і цукеркамі. Пасля такой падрыхтоўкі ён пачынаў сваю чорную распусную справу. Заводзіў дзіця ўсё далей і далей. Сустрэчы назначаў як сапраўдны разведчык: з тыльнага боку якога-небудзь гандлёвага ларка змяшчаў запіску, у якой паведамляў аб месцы сустрэчы. Як ні дзіўна, хлопец, хоць і баяўся, але быў вельмі зацікаўлены ў сваім «настаўніку». Таму ён ахвотна ішоў у «разведку». Хто ведае, чым бы скончылася гэта гісторыя, каб «секс-настаўніка» не злавілі.

Калі «інтэлігент» удзяляў сваёй ахвяры шмат часу, то ёсць экземпляры, якія губяць дзяцей адразу. У асноўным гэта псіхічна неўраўнаважаныя і ненармальныя людзі.

К. доўгі час быў у полі зроку праваахоўных органаў горада. Маці яго ў свой час пільна сачыла за сынам, таму што ведала: любы адзіночны паход псіхічна хворага можа скончыцца трагічна. У рэшце рэшт так яно і здарылася. К. збег з вёскі, куды быў прывезены маці да сваякоў, і апынуўся ў горадзе. Пазней ён прызнаўся: калі ўзыходзіць сонца, яго цягне на «подзвігі». Да дзяцей.

Натрапіўшы на дзіцячы садок, ён кінуўся да пясочніцы, дзе гулялі дзеці, схапіў дзяўчынку і пачаў яе распранаць з мэтай згвалціць. Дзеці ўзнялі крык. Выбегла выхавальніца. Ідыёт кінуў сваю ахвяру. Людзі бачылі, як нейкі мужчына ўцякаў дварамі. Хутка ён быў затрыманы.

На гэтым можна, відаць, і закончыць пералік дзеянняў нелюдзяў, у якіх толькі адна мэта ў жыцці — гвалтаванне дзяцей.

Не хацелася б, вядома, запалохваць людзей. Проста добра было б, каб грамадзяне не былі ў баку ад праблем міліцыі і пракуратуры.

А пакуль што сітуацыя няясная. Магчыма, маньяк знойдзены, але не прызнаецца. На месцы злачынства засталося не так многа слядоў, каб адразу выкрыць гвалтаўніка і забойцу. А магчыма злачынца «пайшоў на дно» і зноў чакае свайго часу.

Ды і наогул вельмі цяжка яго распазнаць. У адным толькі Мінску каля 850 чалавек, ад якіх можна чакаць у адносінах да дзяцей самага горшага. І ў любы момант яны могуць «прачнуцца». А пакуль яны яшчэ дрэмлюць, не спаць трэба нам.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

БЫЎ ТАКІ КУПЕЦ

На Алтаі створаны «Дзямідаўскі фонд» — у гонар знакамітага ўральскага прамыславіка, які заклаў горад Барнаул. Створаны ім срэбраплавільны завод стаў своеасаблівай візітнай карткай гарнаруднай справы ў Сібіры. Фонд будзе займацца летапісам гарадоў і пасёлкаў, заснаваных Дзямідавым.

І ТУТ «РУКА МАСКВЫ»!

У Італіі разгарэўся скандал: затрымана 30 бізнесменаў і палітыкаў, якіх абвінавачваюць у перадачы буйных сум на рахункі асобных партый. Прыкладна палова грашовых сродкаў знайшлася на рахунках сацыялістычнай партыі.

ЗА ШТО ГЛУШАЦЬ «РАДАНЕЖ»?

У апошні час рэгулярнаму глушэнню на тэрыторыі Украіны пачала падвяргацца незалежная маскоўская праваслаўная радыёстанцыя «Раданеж», што з'яўляецца парушэннем міжнароднага права. Адна з магчымых прычын глушэння — праўдзівая інфармацыя «Раданежа» аб стане спраў былога мітрапаліта Філарэта.

АДМОВІЛІСЯ АД «ВЯЛІКАГА БРАТА»

У канстытуцыю Кубы ўнесены змены, якія закранулі 76 артыкулаў. Выкінута, у прыватнасці, частка прэамбулы, у якой гаворыцца, што сацыялізм будзе будавацца на Кубе з «апорай на пралетарскі інтэрнацыяналізм, брацкую дружбу і дапамогу Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін». Па новай канстытуцыі Фідэль Кастра атрымаў права ўвядзення ваеннага становішча ў краіне.

БЕСПРАЦОЎЕ — СПРАВА ЎСЕНАРОДНАЯ!

У Расіі агульная колькасць толькі зарэгістраваных беспрацоўных склала 202 тысячы 879 чалавек. На думку спецыялістаў, нават па самых аптымістычных прагнозах, гэтая лічба да канца года вырасце сама меней да 2 мільёнаў чалавек. Другія ж лічаць, што яна падскочыць да 4—6 мільёнаў.

ШТО Ў ДЗЁННІКАХ ГЕБЕЛЬСА?

Лонданская газета «Сандзі таймс» пачала друкаваць дзённікі шэфа прапаганды «Трэцяга рэйха» Іозэфа Гебельса. Мяркуючы па іх, Гітлер збіраўся выйграць вайну без прамой канфрантацыі з Вялікабрытаніяй, у асноўным за кошт перамог над невялікімі еўрапейскімі краінамі.

НАВІНЫ КУЛЬТУРЫ

У полацкім Сафійскім саборы і ў зале камернай музыкі Белдзяржфілармоніі адбыліся сольныя канцэрты вядомага арганіста і кампазітара з Гамбурга Эрнста Ульрыха фон Камеке. Віртуозная тэхніка і надзвычайная музыкальнасць выканаўцы надаюць яго праграмам асаблівы каларыт і непаўторнасць.

У Саюза музычных дзеячаў Беларусі складваюцца моцныя творчыя кантакты з грамадскімі музычнымі арганізацыямі Германіі. Пры садзейнічанні Германскага музычнага саюза ў Беларусь прыбыў і Эрнст Ульрых фон Камеке — прызнаны інтэрпрэтатар І.-С. Баха, цудоўны знаўца духоўнай музыкі, новых сучасных напрамкаў арганнай музыкі. Музыкант з Гамбурга працягвае ў Мінску творчыя кансультацыі.

НА ЗДЫМКУ: за арганам— Эрнст Ульрых фон Камеке.

Фота Уладзіміра ВІТЧАНКІ. (БЕЛІНФАРМ).

«Чысцюлям» — зялёнае святло

БРЭСТ (Ю. Фёдарава). Устаноўлена, што газ фрэон, якім напаўняюць балончыкі з дэзадарантам, разбурае азонавы слой зямлі. Згодна міжнародным дагаворам, фірмы ўсіх краін павінны знайсці замену фрэону. Брэсцкі завод бытавой хіміі справіўся з гэтай задачай. Яго прадукцыя бяспечная для азонавага слоя зямлі. Менавіта таму адна нямецкая фірма прапанавала Брэсцкаму заводу бытавой хіміі ўзаемавыгадныя ўмовы супрацоўніцтва. Як бачым, у стваральнікаў «чыстай» тэхналогіі больш шанцаў выйсці на міжнародны рынак, чым у «брудных». Што ж, гэта справядліва.

НА ДВОР'Е

2 верасня

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна па ўсходу рэспублікі дажджы, месцамі з навальніцамі. Тэмпература паветра ў Гродна, Мінску, Магілёве, Віцебску — 18—20, Брэсце —19—21, Гомелі—22—24 градусы цяпла. У наступныя двое сутак месцамі па рэспубліцы кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ўначы 8—13, удзень — 18—23 градусы цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

2 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «У Пячорскія Альпы...» Кінанарыс.
9.00. Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 6 клас.
9.30. «Сем тон долараў». Маст. фільм (Венгрыя).
10.55. Творчае аб'яднанне МЭТА. Тэлевізійны Дом кіно.
16.30. Навіны.
16.35. «Сонечны круг». Фільм-канцэрт.
17.05. Мультфільмы.
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. Творчае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... «Пяць зорак». Тэлегульня.
19.55. «Ёсць куток на зямлі». Кінанарыс.
20.05. Селянін і рынак. Перадача з Віцебска.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Рэйтынг.
21.55. «Прыгоды Квенціна Дорварда, стралка каралеўскай гвардыі». Маст. фільм з субцітрамі.
23.30. НІКа.

Канал «Астанкіна»

7.50. «Дастаць да неба». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.50. Дзіцячы музычны клуб.
10.30. Лімпапо.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Цыган». Маст. фільм. 2-я серыя.
12.35. «Юбілей». Кароткаметражны фільм.
13.10. «Каханне і зладзейства». Маст. фільм. 2-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікс.
15.10. Блакнот.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Рок-урок.
16.45. Дак. фільм.
17.00. Навіны.
17.25. Крэшчэнда.
17.40. ТБ-«Нява». Тыдзень І Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 2-гі.
18.00. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
18.50. Дак. фільм «Аляксандр Салжаніцын». Частка 1-я.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Хемінгуэй». Маст. фільм (Францыя—ЗША—Германія). 1-я серыя.
22.30. Студыя «Палітыка» паказвае. «Ваеннае рэвю».
23.00. Навіны.
23.25. «Каханне з першага позірку». Дзень 2-гі.

Канал «Расія»

8.30. Рэжысёр І. Сарокіна.
9.10. «Наведвальнік музея». Маст. фільм.
11.30. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
12.25. «Успомнім, браткі, росаў славу!»
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. Сігнал.
15.30. «Пакахаў я цябе, мая радасць».
16.15. Хрысціянская праграма. А. Мень. Слова пра Біблію.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Далёкі Усход.
17.45. М-трэст.
18.00. Тварам да Расіі.
18.15. Апазіцыя.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.35. Прэзентацыя Саюза канцэртных дзеячаў Расіі.
20.30. Камера даследуе мінулае. «Рэзідэнт Рыхард Зорге».
22.00. Весткі.
22.20. Што такое прыватызацыйны чэк.
22.30. Экзотыка.

3 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Прыгоды Квенціна Дорварда, стралка каралеўскай гвардыі». Маст. фільм з субцітрамі.
10.20. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... «Пяць зорак». Тэлегульня.
16.30. Навіны.
16.35. Беларуская літаратура. 9 клас. Францыск Скарына — беларускі першадрукар.
17.15. «Пяць тыдняў на паветраным шары». Мультфільм.
18.00. Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.45. Творчае аб'яднанне МЭТА. Выступленне ансамбля народнай творчасці «Кола».
20.25. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Бізнесклуб «Партнёр».
21.30. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... Курсавыя работы студэнтаў аддзялення тэлевізійнай рэжысуры Беларускай Акадэміі мастацтваў.
22.40. НІКа.

Канал «Астанкіна»

7.50. «Крылатае асляня». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
9.50. Рок-урок.
10.30. «Дрэнная прыкмета». Кароткаметражны фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Цыган». Маст. фільм. 3-я серыя.
12.40. «Такі доўгачаканы дзень». Кароткаметражны фільм.
13.05. «Каханне і зладзейства». Маст. фільм. 3-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперкладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. «Шэсць з шасці».
16.45. Іграе Л. Уласенка (фартэпіяна).
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
17.45. ТБ-«Нява». Тыдзень І Сусветнага кірмашу «Расійскі фермер». Выпуск 3-ці.
18.00. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
18.45. «Аляксандр Салжаніцын». Дак. фільм. Частка 2-я.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Хемінгуэй». Маст. фільм. 2-я серыя.
22.30. Чорная скрыня.
23.00. Навіны.
23.25. Памяці Яўгена Мартынава.

Канал «Расія»

15.00. Тэрмінал.
15.30. Леанід Чалнакоў. «Аўтапартрэт з півонямі».
16.00. Пілігрым.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Дэпутацкія канікулы.
17.45. Праграма «Ключ».
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. За рамкамі «Вестак». Вядучы — У. Цветаў.
19.45. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
20.35. Вялікая нарада. У праграме прымае ўдзел Старшыня Вярхоўнага Савета Паўночнай Асецііі А. Галазаў.
21.00. Пятае кола.
22.00. Весткі.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850. Зак. № 176.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12